

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra politologie

Bakalářská práce

2025

Barbora Kožuchová

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra politologie

Barbora Kožuchová

Snahy o zavedenie National Popular Vote Interstate

Compact v Spojených štátoch amerických

Bakalářská práce

Praha 2025

Autor práce: Barbora Kožuchová

Vedoucí práce: PhDr. Jakub Dopieralla

Rok obhajoby: 2025

Bibliografický záznam

KOŽUCHOVÁ, Barbora. *Snahy o zavedenie National Popular Vote Interstate Compact v Spojených štátoch amerických*. Bakalárska práca (Bc.). Praha, 2025. Univerzita Karlova, Fakulta sociálnych vied, Institut politologických štúdií, Katedra politologie. Vedoucí práce PhDr. Jakub Dopieralla.

Abstrakt

Bakalárska práca sa primárne zaoberá iniciatívou National Popular Vote Interstate Compact, ktorej cieľom je presadiť, aby bol prezident Spojených štátov volený na základe výsledku celonárodného ľudového hlasovania, a potenciálnymi dopadmi jej implementácie na proces prezidentskej voľby v Spojených štátoch amerických. V práci je predstavený historický vývoj a súčasné nastavenie volebného systému s dôrazom na fungujúci systém Electoral College. V rámci témy National Popular Vote Interstate Compact sa práca zameriava na politický kontext vzniku tejto iniciatívy, na princíp jej fungovania, ako aj na základné legislatívne východiská, na ktorých je návrh postavený. Cieľom práce bolo analyzovať, aké dopady by malo zavedenie iniciatívy na federálny systém a volebný proces v Spojených štátoch. Na dosiahnutie výsledkov boli použité metódy deskripcie, komparácie, procesného trasovania a prípadovej štúdie. Výsledky práce ukazujú, že zavedením iniciatívy by bol zásadným spôsobom ovplyvnený volebný proces, keďže víťaz by bol volený na základe zisku ľudových hlasov, čo by mohlo viesť k nesúladu medzi víťazom ľudových a víťazom voliteľských hlasov. Práca zároveň poukazuje na možné právne spory, ku ktorým by zavedenie iniciatívy mohlo viesť, ako aj na fakt, že by mohlo dôjsť k ovplyvneniu tradičného vnímania federálnej rovnováhy.

Abstract

The bachelor thesis primarily focuses on the National Popular Vote Interstate Compact initiative, which aims to ensure, that the President of the United States is elected based on the outcome of the nationwide popular vote, and on the potential impacts of its implementation on the election process in the United States of America. This thesis presents the historical development and the current structure of the electoral system, with an emphasis on the functioning of the Electoral College system. Within the topic of the National Popular Vote Interstate Compact, the thesis focuses on the political context of the

emergence of this initiative, the principle of its operation, as well as the fundamental legal bases on which the proposal is built. The aim of this thesis was to analyze the impacts that the implementation of the initiative would have on the federal system and the electoral process in the United States. Descriptive, comparative, process tracing and case study methods were used to achieve the results. The results of the thesis indicate that the implementation of the initiative would fundamentally affect the electoral process, since the winner would be elected based on the popular vote, which could lead to a discrepancy between the winner of the popular vote and the winner of the Electoral College. The thesis also highlights the potential legal disputes that the implementation of the initiative could lead to, as well as the fact that it could affect the traditional perception of federal balance.

Klíčová slova

National Popular Vote Interstate Compact, Spojené štáty americké, prezidentské volby, volebný systém, zbor voliteľov

Keywords

National Popular Vote Interstate Compact, United States of America, presidential elections, electoral system, electoral college

Title

Efforts to implement the National Popular Vote Interstate Compact in the United States of America.

Rozsah práce: 92 233 znakov

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval/a samostatně a použil/a jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V praze dne 29.4.2025

Barbora Kožuchová

Poděkování

Na tomto mieste by som chcela poďakovať vedúcemu mojej práce, PhDr. Jakubovi Dopierallovi, za jeho cenné rady a odborný prístup počas vypracovávaní tejto práce.

Obsah

Úvod.....	2
1 Teoretické základy Electoral College	4
1.1 Electoral College a mechanizmus prezidentských volieb v USA.....	4
1.2 Historický vývoj	5
1.2.1 Pozadie a debaty na Ústavodarnom zhromaždení	5
1.2.2 Finálne rozhodnutie a ústavné zakotvenie	6
1.3 Vývoj a zmeny v systéme	8
1.4 Snahy o reformu.....	10
2 Teoretické základy National Popular Vote Interstate Compact	15
2.1 Koncept a základné fungovanie.....	15
2.2 Historický vývoj a motivácie vzniku	15
2.3 Právne a ústavné východiská	17
2.4 Súčasný diskurz	21
2.4.1 Argumenty zástancov.....	21
2.4.2 Argumenty odporcov	24
3 Analýza implementácie a dopadov NPVIC	28
3.1 Historické prípady prezidentských volieb s ohľadom na NPVIC.....	28
3.1.1 Voľby 2000: George W. Bush vs. Al Gore.....	28
3.1.2 Voľby 2016: Hillary Clinton vs. Donald J. Trump	30
3.2 Proces prijímania a implementácie NPVIC v jednotlivých štátoch.....	31
3.3 Dopady NPVIC na princípy amerického federalizmu	35
Záver	38
Summary.....	40
Použitá literatúra	42
Zoznam príloh.....	45

Úvod

Prezidentské voľby v Spojených štátoch amerických sa konajú každé štyri roky a patria medzi najsledovanejšie politické udalosti na svete. Keďže sú Spojené štáty jednou z najsilnejších svetových mocností, výsledok týchto volieb môže mať zásadné dopady nielen na vnútornú politiku USA, ale aj na zvyšok sveta. Systém, prostredníctvom ktorého si americkí občania volia svojho prezidenta, teda Electoral College (Zbor voliteľov), je častým predmetom nielen politických, ale aj akademických diskusií, pričom býva označovaný za komplikovaný a časovo náročný mechanizmus voľby prezidenta.¹

Hoci bol tento systém ustanovený pred viac ako dvomi storočiami, dodnes sa vedie kontinuálna debata o jeho (ne)súlade so základnými princípmi demokracie a tom, či je prezidentská voľba prostredníctvom Electoral College schopná adekvátne reprezentovať vôľu voličov.² Jedným z najčastejších argumentov kritikov súčasnej podoby volebného systému je skutočnosť, že v histórii amerických prezidentských volieb niekoľkokrát nastala situácia, kedy bol prezidentom zvolený kandidát, ktorý nezískal väčšinu hlasov všetkých voličov,³ podrobne sa ale ďalšími argumentami bude zaoberať až nasledujúca časť práce.

Jednou z najčastejšie diskutovaných alternatív k Electoral College je tzv. National Popular Vote Interstate Compact (NPVIC), ktorý bol navrhnutý ako potenciálne riešenie nedostatkov v súčasnosti existujúceho systému. NPVIC je iniciatíva presadzovaná zástancami priamej voľby prezidenta. Jeho cieľom je zabezpečiť, aby sa prezidentom stal kandidát, ktorý získa najviac hlasov v celonárodnom ľudovom hlasovaní, a to bez potreby ústavnej zmeny. Po prijatí sa štáty zapojené do kompaktu právne zaviazajú, že všetky svoje hlasy v Electoral College odovzdajú víťazovi celonárodného ľudového hlasovania.

Hlavným cieľom práce je zodpovedať otázku, aké môžu byť potenciálne dopady zavedenia National Popular Vote Interstate Compact na fungovanie federálneho systému, rozdelenie moci medzi jednotlivé štáty a federálnu vládu, ako aj na celkový proces voľby prezidenta v Spojených štátoch amerických. Na zodpovedanie výskumnej otázky budú využité metódy deskripcie, komparatívnej analýzy, procesného trasovania a prípadovej štúdie. Deskripcia bude v teoretickej časti práce využitá na predstavenie historického vývoja a súčasného

¹ BRENNAN CENTER FOR JUSTICE. (2023). *The Electoral College, Explained* [online]. Dostupné z: <https://www.brennancenter.org/our-work/research-reports/electoral-college-explained>.

² WILLIAMS, Norman R. (2011). Reforming the Electoral College: Federalism, Majoritarianism, and the Perils of Sub-Constitutional Change. *The Georgetown Law Journal*, vol. 100, no. 1, s. 173–236.

³ KOZA, John R. et al. (2013). *Every Vote Equal: A State-Based Plan for Electing the President by National Popular Vote*. 4th ed. Los Altos: National Popular Vote Press. ISBN 978-0-9790107-3-6.

fungovania volebného systému v USA, ako aj konceptu, právneho základu a argumentačného pozadia iniciatívy NPVIC. V analytickej časti bude komparatívna analýza slúžiť na porovnanie historických výsledkov prezidentských volieb s hypotetickými výsledkami v prípade implementácie NPVIC. Procesným trasovaním budú preskúmané legislatívne postupy prijímania kompaktu v jednotlivých štátoch a prípadová štúdia umožní analýzu dopadov NPVIC z pohľadu princípov amerického federalizmu a mocenskej rovnováhy medzi federálnou vládou a vládami jednotlivých štátov.

Teoretická časť tejto práce sa venuje volebnému systému Spojených štátov amerických, pričom pomocou deskripcie predstaví súčasné fungovanie Electoral College, ako aj iniciatívu National Popular Vote Interstate Compact. NPVIC bude popísaný z viacerých hľadísk, pričom budú analyzované jeho základné princípy, historický kontext vzniku, právny rámec a možnosti implementácie do praxe. Zároveň bude popísaný právny základ iniciatívy a jej súlad s aktuálne platnou legislatívou. V tejto časti bude taktiež predstavený súčasný akademický a politický diskurz o NPVIC vrátane hlavných argumentov jeho podporovateľov a odporcov.

Analytická časť práce bude zameraná na praktické aspekty implementácie NPVIC a jeho potenciálne dopady. Skúmané budú historické prípady, v ktorých zvíťazil kandidát, ktorý nezískal väčšinu hlasov v celonárodnom hlasovaní, pričom ich výsledky budú porovnané s modelovými výsledkami v prípade uplatnenia NPVIC. Procesným trasovaním budú preskúmané legislatívne postupy prijímania NPVIC v štátoch, ktoré sa doň už zapojili. Prípadová štúdia následne umožní posúdiť súlad NPVIC s princípmi amerického federalizmu, najmä s ohľadom na rozdelenie moci medzi federálnou vládou a jednotlivými štátmi. Práca sa tiež zameria na postoje jednotlivých štátov a politických strán k tejto iniciatíve.

Systém voľby prezidenta v Spojených štátoch amerických patrí dlhodobo medzi najdiskutovanejšie aspekty amerického politického systému, pričom návrhy na jeho reformu zostávajú dlhodobo predmetom polemiky. National Popular Vote Interstate Compact predstavuje jednu z najviditeľnejších alternatív k súčasnému systému, ktorá by mohla zásadne ovplyvniť spôsob udeľovania hlasov v prezidentských voľbách. Táto práca poskytuje komplexnú analýzu NPVIC z právneho, politického a systémového hľadiska a skúma jeho potenciálny vplyv na volebný systém. Skúmanie tejto problematiky je relevantné nielen z pohľadu amerického federalizmu a demokratických princípov, ale aj pre

komplexnejšie porozumenie volebného systému USA. Zároveň prináša ucelený pohľad na možné zmeny, ktoré by mohlo zavedenie NPVIC priniesť.

1 Teoretické základy Electoral College

1.1 Electoral College a mechanizmus prezidentských volieb v USA

V Spojených štátoch amerických nie je prezident volený priamo ale prostredníctvom voliteľov v rámci systému Electoral College. Tento volebný mechanizmus je zakotvený v Ústave USA z roku 1787, konkrétne v Článku II, Sekcii 1, a neskôr, v roku 1804 bol upravený 12. dodatkom, ktorý oddelil voľbu prezidenta a viceprezidenta. V roku 1961 bolo následne 23. dodatkom priznané právo na voliteľov aj obyvateľom Washingtonu D.C.⁴ Vytvorenie tohto systému bolo výsledkom kompromisu medzi zástancami priamej voľby občanmi a prívržencami voľby prezidenta Kongresom. Jeho účelom bolo zaistiť rovnováhu medzi záujmami menších štátov a predísť koncentrácii moci v rukách veľkých štátov a zákonodarnej zložky vlády.⁵

Napriek pôvodnej predstave zakladateľov o voliteľoch, ktorí budú ako nezávislí aktéri vyberať prezidenta na základe vlastného uváženia sa tento systém v praxi veľmi rýchlo transformoval do súčasnej podoby.⁶ Dnes volitelia odovzdávajú svoje hlasy v súlade s výsledkom hlasovania v štáte, ktorý reprezentujú, pričom väčšina z nich uplatňuje tzv. *winner-take-all* (vítaz berie všetko) pravidlo, čo znamená že kandidát, ktorý v danom štáte získa najväčší počet hlasov obdrží všetky jeho voliteľské hlasy. Výnimku z tohto pravidla v súčasnosti tvoria len štáty Maine a Nebraska, v ktorých je používaná tzv. *congressional-district method*.⁷ Dôsledkom tohto mechanizmu môže byť nesúlad medzi výsledkom celonárodného ľudového hlasovania a výsledkom volieb v Electoral College.⁸

Hoci je systém Electoral College uplatňovaný už viac ako dve storočia, pravidelne je predmetom diskusií a objavujú sa návrhy na jeho reformu, či dokonca úplné zrušenie. Kritici

⁴ UNITED STATES. (1787). *The Constitution of the United States of America*, Article II, Section 1; Amendment XII (1804); Amendment XXIII (1961).

⁵ FEERICK, John D. (1968). The Electoral College: Why It Was Created. *American Bar Association Journal*, vol. 54, no. 3, s. 249–255. ISSN 0747-0088.

⁶ BYAS, Steve. (2021). The Electoral College: Its Purpose, History, and Challenges. *The New American*, vol. 37, no. 1, s. 33–37. ISSN 0885-6540.

⁷ V rámci congressional-district method sa v prezidentských voľbách v štátoch Maine a Nebraska pridružuje jeden voliteľský hlas víťazovi v každom kongresovom obvode a zvyšné dva voliteľské hlasy sa odovzdávajú víťazovi celoštátneho hlasovania.

⁸ WHITAKER, L. Paige – NEALE, Thomas H. (2001). *The Electoral College: An Overview and Analysis of Reform Proposals*. Congressional Research Service, the Library of Congress.

často poukazujú na prípady, keď celkový víťaz Electoral College – teda celkový víťaz prezidentských volieb – nezíska väčšinu hlasov občanov, ale víťazí vďaka geografickému rozloženiu hlasov. Tento systém zapríčiňuje, že predvolebné kampane sa sústreďujú predovšetkým na tzv. *swing states*, teda kľúčové štáty, ktoré dlhodobo nepodporujú jednu politickú stranu. Naopak, štáty, ktoré stabilne vo voľbách podporujú buď demokratických, alebo republikánskych kandidátov, bývajú často v kampaniach opomínané.⁹ Podporovatelia Electoral College avšak argumentujú jeho významom pre zachovanie federalizmu a ochranu záujmov menších štátov.¹⁰

1.2 Historický vývoj

1.2.1 Pozadie a debaty na Ústavodarnom zhromaždení

V roku 1787 sa vo Filadelfii zišli delegáti trinástich štátov na Ústavodarnom zhromaždení za účelom revidovať vtedy platné Články konfederácie. Napriek tomu, že tieto články formálne ustanovili Kongres ako centrálny orgán, v ktorom mali všetky štáty rovnaké hlasovacie právo, neobsahovali žiadne ustanovenia o výkonnom predstaviteľovi federálnej vlády.¹¹ Výsledkom bola situácia, v ktorej jednotlivé štáty síce mali obdobnú legislatívnu štruktúru, no uplatňovali rôzne mechanizmy výberu svojich guvernérov.¹² Na zhromaždení vo Filadelfii preto vznikol návrh na vytvorenie trojzložkovej štruktúry federálnej vlády (Virginia Plan), ktorá zahŕňala výkonnú, zákonodarnú a súdnu moc – koncept, ktorý dovtedy v rámci celonárodnej správy v Spojených štátoch neexistoval.¹³

Na zhromaždení bol zriadený výbor, ktorý otvoril diskusiu o voľbe výkonného predstaviteľa. Počas rokovaní boli predložené viaceré návrhy. Virginia Plan predpokladal, že v čele Spojených štátov bude stáť jeden predstaviteľ volený Kongresom na obmedzené funkčné obdobie, pričom sa diskutovalo o rôznych dĺžkach mandátu bez možnosti znovuzvolenia.¹⁴ Tento návrh zároveň predpokladal, že zástupcovia štátov budú do oboch komôr Kongresu volení na základe princípu proporcionality. Debata však bola odložená a následne bol predložený nový návrh, známy ako New Jersey Plan. Ten navrhoval zachovanie Článkov

⁹ EDWARDS, George C. III (2019). *Why the Electoral College Is Bad for America*. 3rd ed. Yale University Press, New Haven. ISBN 978-0-300-24124-1.

¹⁰ BYAS, Steve. (2021). Cit. d.

¹¹ UNITED STATES. (1777). *Articles of Confederation*, Article II; Article V.

¹² FEERICK, John D. (1968). Cit. d.

¹³ UNITED STATES SENATE. (n.d.). *The Virginia Plan*. U.S. Senate [online]. Dostupné z: https://www.senate.gov/civics/common/generic/Virginia_Plan_item.htm.

¹⁴ UNITED STATES SENATE. (n.d.). Cit. d.

konfederácie s určitými úpravami. Navrhoval rozšírenie právomocí Kontinentálneho kongresu, avšak pri zachovaní suverenity jednotlivých štátov. Podľa tohto modelu mal zostať zákonodarný zbor jednokomorový, pričom každý štát by mal pri hlasovaní jeden hlas. V otázke výkonnej moci tento plán presadzoval pluralitnú exekutívu volenú Kongresom, ktorá by mohla byť podľa potreby Kongresom aj odvolaná, pričom jej členovia by boli volení na jedno funkčné obdobie bez možnosti znovuzvolenia.¹⁵

Do debaty vstúpil aj Alexander Hamilton s vlastným návrhom, podľa ktorého mal byť výkonný predstaviteľ volený na doživotie, pokiaľ by si udržal dobré správanie.¹⁶ Voliť ho mali volitelia, ktorých by vyberali občania jednotlivých štátov. Tento návrh však nikdy nebol formálne zvažovaný. Napokon sa začala formovať kompromisná verzia mechanizmu voľby prezidenta, pričom hlavným sporným bodom zostala otázka reprezentácie v Kongrese, ktorá vyvolala nezhody medzi väčšími a menšími štátmi. Na vyriešenie tohto sporu bol zriadený výbor, ktorý navrhol tzv. Veľký kompromis.¹⁷

Podstatou Veľkého kompromisu bolo vytvorenie dvojkomorového zákonodarného zboru. Horná komora (Senát) mala byť zostavená podľa princípu rovného zastúpenia štátov, zatiaľ čo dolná komora (Snemovňa reprezentantov) mala byť volená proporcionálne podľa počtu obyvateľov daného štátu. Tento kompromis umožnil dosiahnuť konsenzus medzi jednotlivými delegáciami a stal sa základom súčasného legislatívneho systému Spojených štátov.¹⁸

1.2.2 Finálne rozhodnutie a ústavné zakotvenie

Po vyriešení otázky reprezentácie v Kongrese sa delegáti začali sústrediť na volebnú metódu výberu najvyššieho predstaviteľa výkonnej moci – prezidenta. Diskutované boli tri možnosti: priama voľba občanmi, voľba prostredníctvom voliteľov zastupujúcich jednotlivé štáty alebo voľba realizovaná Kongresom. Hoci sa v počiatočnej fáze debaty delegáti nezhodovali na konkrétnom mechanizme voľby, dosiahli konsenzus, že v čele exekutívy by mal stáť jeden predstaviteľ s možnosťou opätovného zvolenia. Zástancovia priamej voľby

¹⁵ NATIONAL PARK SERVICE. (n.d.). *The Constitutional Convention, June 15, 1787: The New Jersey Plan*. U.S. National Park Service [online]. Dostupné z: <https://www.nps.gov/articles/constitutionalconvention-june15.htm>.

¹⁶ UNITED STATES. (1787). *Debates in the Federal Convention of 1787, June 18 – Hamilton's Plan*. Yale Law School: Avalon Project [online]. Dostupné z: https://avalon.law.yale.edu/18th_century/debates_618.asp.

¹⁷ FEERICK, John D. (1968). Cit. d.

¹⁸ LIBRARY OF CONGRESS. (n.d.). *Article I, Section 1, Clause 3: The Great Compromise*. Constitution Annotated [online]. Dostupné z: https://constitution.congress.gov/browse/essay/artI-S1-2-3/ALDE_00001313/.

argumentovali, že prezident, ako ochranca ľudu, by mal byť volený priamo občanmi. Naopak, návrh voľby prostredníctvom voliteľov si postupne získaval čoraz väčšiu podporu.¹⁹

Nasledovali zdĺhavé debaty o procese výberu voliteľov, pričom sa opätovne otvárali témy dĺžky funkčného obdobia a možnosti znovuzvolenia.²⁰ Výbor poverený návrhom finálneho mechanizmu predložil správu, v ktorej odporučil zriadenie úradu viceprezidenta a úpravu spôsobu prezidentskej voľby. Podľa tohto návrhu mali byť prezident a viceprezident volení na štvorročné funkčné obdobie voliteľmi, ktorých by vyberala legislatíva jednotlivých štátov. Počet voliteľov pridelených každému štátu mal zodpovedať počtu jeho zástupcov v Kongrese.²¹

V návrhu bol spomenutý aj volebný proces, ktorý mal pozostávať z niekoľkých krokov. Počiatočné štádium voľby pozostávalo z odovzdania hlasov voliteľov v ich domovských štátoch.²² Každý voliteľ mal odovzdať dva hlasy dvom rôznym kandidátom, pričom aspoň jeden z nich nesmel byť obyvateľom jeho štátu. Toto opatrenie malo zabrániť tomu, aby volitelia jednostranne podporovali len kandidátov zo svojich vlastných štátov. Po overení a zapečatení mali byť tieto hlasy odoslané predsedovi Senátu, ktorý ich následne otvoril a spočítal. Prezidentom sa mal stať kandidát s najväčším počtom hlasov, pričom bolo potrebné získať nadpolovičnú väčšinu všetkých voliteľských hlasov. Ak by žiaden kandidát nezískal väčšinu, prezidenta by vybrala Snemovňa reprezentantov spomedzi kandidátov s najvyšším počtom hlasov. Druhý kandidát v poradí by sa automaticky stal viceprezidentom.²³

Členovia výboru v debate obhajovali vytvorenie systému Electoral College viacerými argumentami. Tvrdili, že prezident by nemal byť volený Kongresom, pretože by to narušilo rovnováhu medzi výkonnou a zákonodarnou mocou.²⁴ Kongres mal zároveň zohrávať kľúčovú úlohu v procese impeachmentu, a preto by nebolo vhodné, aby zároveň rozhodoval aj o jeho zvolení. Na druhej strane niekoľko delegátov vystúpilo proti návrhu výboru. Tvrdili, že napriek zriadeniu Electoral College bude väčšina volieb rozhodnutá v Snemovni

¹⁹ FEERICK, John D. (1968). Cit. d.

²⁰ FARRAND, Max. (1911). *The Records of the Federal Convention of 1787, Vol. 2*. New Haven: Yale University Press. Dostupné z: <https://oll.libertyfund.org/titles/farrand-the-records-of-the-federal-convention-of-1787-vol-2>.

²¹ UNITED STATES. (1787). *Debates in the Federal Convention, June 6 – 7 & September 6 – 7*. Yale Law School: Avalon Project [online]. Dostupné z: https://avalon.law.yale.edu/18th_century/debates_618.asp.

²² FEERICK, John D. (1968). Cit. d.

²³ FARRAND, Max. (1911). Cit. d.

²⁴ FEERICK, John D. (1968). Cit. d.

reprezentantov kvôli nesplneniu požiadavky nadpolovičnej väčšiny všetkých voliteľských hlasov.²⁵

K finálnemu rozhodnutiu o mechanizme prezidentskej voľby došlo 6. –7. septembra 1787. Delegáti schválili model, v ktorom prezidenta volia volitelia vybraní zákonodarnými zbormi jednotlivých štátov. Na zvolenie prezidenta bola stanovená podmienka získania nadpolovičnej väčšiny voliteľských hlasov. Ak by žiaden kandidát nezískal požadovanú väčšinu, výber prezidenta by prešiel na Snemovňu reprezentantov, kde by každý štát disponoval jedným hlasom a na zvolenie by bola potrebná nadpolovičná väčšina hlasov.²⁶

Po schválení finálnej verzie Ústavy bola táto verzia zaslaná jednotlivým štátom na ratifikáciu, čo vyvolalo rozsiahle diskusie. Každý štát sa individuálne rozhodoval, či Ústavu prijme, pričom ratifikačný proces trval niekoľko mesiacov.²⁷ Po úspešnej ratifikácii bol mechanizmus Electoral College po prvýkrát aplikovaný v prezidentských voľbách 1788 – 1789.²⁸

1.3 Vývoj a zmeny v systéme

Od svojho vzniku bol systém Electoral College až do súčasnosti predmetom viac ako 700 návrhov v Kongrese, ktoré požadovali jeho zmenu alebo úplné zrušenie. Žiadna iná ústavná otázka nebola v histórii USA predkladaná na zmenu tak často.²⁹ Napriek tomu sa len v niekoľkých prípadoch podarilo uskutočniť ústavné úpravy mechanizmu, v dôsledku čoho sa jeho súčasná podoba čiastočne líši od pôvodného modelu. Niektoré zmeny sa však neudiali prostredníctvom ústavných dodatkov, ale prirodzene sa vyvinuli v priebehu fungovania Electoral College.

Už vo štvrtých prezidentských voľbách v histórii Spojených štátov nastala prvýkrát situácia, keď dvaja kandidáti – Thomas Jefferson a Aaron Burr – získali rovnaký počet voliteľských hlasov.³⁰ Podľa vtedajších pravidiel každý voliteľ odovzdával dva hlasy bez toho, aby určil,

²⁵ UNITED STATES. (1787). Cit. d.

²⁶ FEERICK, John D. (1968). Cit. d.

²⁷ FEERICK, John D. (1968). Cit. d.

²⁸ NATIONAL ARCHIVES. (n.d.). *1788-89 Electoral College Results*. National Archives [online]. Dostupné z: <https://www.archives.gov/electoral-college/1788>

²⁹ NATIONAL ARCHIVES. (n.d.). *Historical Overview of the Electoral College*. [online]. Dostupné z: <https://www.archives.gov/electoral-college/history>.

³⁰ NATIONAL ARCHIVES. (n.d.). *1800 Electoral College Results*. [online]. Dostupné z: <https://www.archives.gov/electoral-college/1800>.

ktorý kandidát má byť prezidentom a ktorý viceprezidentom. Volitelia teda hlasovali bez rozlíšenia konkrétnej funkcie, čo spôsobilo nejasnosti v určovaní víťaza volieb.

V tomto období sa už začala politická scéna deliť na prvé politické strany, pričom Jefferson a Burr kandidovali ako dvojica na funkciu prezidenta a viceprezidenta s podporou Demokraticko-republikánskej strany (Democratic-Republican Party). Volitelia sympatizujúci s touto stranou odovzdali svoje hlasy práve tejto dvojici, čím nechtiac spôsobili ich vzájomnú remízu a rozhodovanie o víťazovi volieb sa presunulo do Snemovne reprezentantov.³¹

V dôsledku tejto situácie sa naplno prejavila podstata pôvodnej koncepcie systému, ktorá vychádzala z predpokladu rovnosti štátov bez ohľadu na veľkosť ich populácie. Pri určovaní víťaza volieb, ako aj pri následnom rozhodovaní v Snemovni reprezentantov, mal totiž každý štát k dispozícii jeden hlas bez ohľadu na veľkosť svojej delegácie. Tým mali ľudnatejšie štáty, ako napr. Virgínia s 19 zástupcami v Snemovni, rovnakú váhu ako štáty s oveľa menším počtom reprezentantov, čo viedlo k zložitým vyjednávaniam medzi jednotlivými delegáciami. Hlasovania sa preto museli viackrát opakovať.³²

Po týchto voľbách nastala všeobecná zhoda na potrebe reformovať systém tak, aby reflektoval vznikajúci stranický systém a zároveň zabránil opakovaniu podobných situácií. V decembri 1803 bol v Kongrese navrhnutý 12. dodatok Ústavy.³³ Ten mal zaistiť, aby každý voliteľ naďalej disponoval dvoma hlasmi, no s jasným určením, ktorý hlas patrí kandidátovi na prezidenta a ktorý kandidátovi na viceprezidenta.³⁴ 12. dodatok bol schválený v Kongrese a následne ratifikovaný väčšinou štátov, pričom všetky prezidentské voľby od roku 1804 už prebiehali podľa ním stanovených pravidiel.³⁵

Ďalšou významnou zmenou vo volebnom mechanizme bola úprava spôsobu výberu voliteľov v jednotlivých štátoch. Článok II, Sekcia 1 Ústavy USA stanovuje, že spôsob výberu voliteľov určuje zákonodarný zbor každého štátu, pričom až dodnes je toto rozhodnutie výlučne v kompetencii štátnych legislatív. V prvých prezidentských voľbách v USA panovala medzi štátmi značná rozmanitosť v spôsobe výberu voliteľov. Niektoré štáty ich menovali priamo prostredníctvom štátnych legislatív, zatiaľ čo iné zaviedli

³¹ NATIONAL CONSTITUTION CENTER. (n.d.). *Interpretation: The Twelfth Amendment*. [online]. Dostupné z: <https://constitutioncenter.org/the-constitution/amendments/amendment-xii/interpretations/171>.

³² NATIONAL CONSTITUTION CENTER. (n.d.). Cit. d.

³³ NATIONAL CONSTITUTION CENTER. (n.d.). Cit. d.

³⁴ CONGRESS.GOV. (n.d.). *U.S. Constitution – Twelfth Amendment*. [online]. Dostupné z: <https://constitution.congress.gov/constitution/amendment-12/>.

³⁵ NATIONAL CONSTITUTION CENTER. (n.d.). Cit. d.

celoštátne ľudové hlasovanie či výber prostredníctvom kongresových obvodov. V priebehu 19. storočia väčšina štátov postupne prešla na model, ktorý sa používa dodnes. V súčasnosti sú volitelia v 48 štátoch menovaní na základe výsledkov štátnych volieb, pričom v štátoch Maine a Nebraska sú volitelia pridelovaní podľa výsledkov v jednotlivých kongresových obvodoch a zvyšní dvaja volitelia sú pridelení celoštátnemu víťazovi.³⁶

S postupným vývojom systému výberu voliteľov úzko súviselo aj presadenie modelu *winner-take-all*. Tento systém sa v počiatkoch prezidentských volieb nepoužíval, ale postupne sa vyvinul ako nástroj stranického systému. Štátni predstavitelia ho zavádzali s cieľom zvýhodniť svojich preferovaných kandidátov. Prezidentské voľby v roku 1824 boli zásadným bodom jeho rozšírenia, keďže ho využili tri štvrtiny štátov. S rastúcim počtom štátov sa tento model stal štandardom, ktorý pretrváva dodnes.³⁷

Electoral College nebola formovaná len právomocou štátov určovať spôsob výberu voliteľov. V 20. storočí sa otvorila otázka volebného práva obyvateľov hlavného mesta Spojených štátov, Washingtonu, D.C., keďže do roku 1961 sa prezidentských volieb nemohli zúčastňovať, pokiaľ neboli zaregistrovaní v jednom zo štátov. Toto právo im priznal až 23. dodatok Ústavy, ktorý síce nemení status Washingtonu, D.C. na štát, no udeľuje mu 3 voliteľské hlasy v Electoral College.³⁸

Napriek tomu, že systém Electoral College prešiel od svojho vzniku viacerými zmenami, jeho základný princíp zostáva nezmenený. Hoci niektoré úpravy boli formálne začlenené do ústavy, iné, vrátane samotného pomenovania Electoral College, sa vyvinuli postupne bez legislatívneho zásahu. Napriek spomínaným zmenám systém naďalej vyvoláva diskusie o jeho efektivite a relevantnosti v súčasnom politickom systéme, čo vedie k opakovaným návrhom na jeho reformu či dokonca nahradenie.

1.4 Snahy o reformu

Od svojho vzniku je systém Electoral College kontinuálne predmetom diskusií a reformných návrhov. Hoci v priebehu dejín prešiel viacerými úpravami, jeho základný princíp zostal

³⁶ NATIONAL CONSTITUTION CENTER. (n.d.). *Article II, Section 1, Clauses 2 and 3*. [online]. Dostupné z: <https://constitutioncenter.org/the-constitution/articles/article-ii/clauses/350#article-ii-section-1-clauses-2-and-3-by-james-ceaser-and-jamin-raskin>.

³⁷ FAIRVOTE. (n.d.). *How the Electoral College Became r-Take-All*. [online]. Dostupné z: <https://fairvote.org/how-the-electoral-college-became-winner-take-all/>.

³⁸ NATIONAL CONSTITUTION CENTER. (n.d.). *Amendment XXIII: Presidential Vote for District of Columbia*. [online]. Dostupné z: <https://constitutioncenter.org/the-constitution/amendments/amendment-xxiii/interpretations/155>.

nezmenený. Kritici poukazujú na jeho disproporčné zastúpenie menších štátov, možnosť zvolenia prezidenta bez zisku väčšiny hlasov či dominanciu *swing states* v predvolebných kampaniach. Boli predložené viaceré návrhy na jeho zmenu, no žiaden z nich nebol prijatý, čo viedlo k hľadaniu alternatívnych riešení bez potreby ústavnej zmeny..

Existuje niekoľko dôvodov, pre ktoré sa kritici Electoral College v minulosti snažili, a mnohí sa dodnes snažia, o jeho reformu. Jedným z nich je situácia, keď o víťazovi rozhoduje Snemovňa reprezentantov. Hoci od prijatia 12. dodatku Ústavy nastala takáto situácia len raz – v roku 1825 – často sa označuje za príklad ústavnej krízy³⁹, keďže rozhodnutie Snemovne bolo vnímané ako politicky sporné a vyvolalo pochybnosti o legitimitě výsledku. Kritici zdôrazňujú, že v takomto prípade je výber prezidenta vzdialený občanom a závisí od vôle reprezentantov jednotlivých štátov v Snemovni.⁴⁰

Ďalším častým dôvodom kritiky je možnosť zvolenia kandidáta bez zisku väčšiny hlasov občanov. V takýchto prípadoch kandidát síce získa väčšinu voliteľských hlasov, no zároveň prehrá na úrovni celkového počtu hlasov voličov. Takáto situácia nastala v histórii USA päťkrát, pričom najaktuálnejším príkladom sú prezidentské voľby z roku 2016. Donald Trump v nich prehrá na počet hlasov voličov o viac ako 2,8 milióna hlasov v porovnaní s Hillary Clinton, no vďaka víťazstvám v kľúčových štátoch získal pred Clinton náskok 77 voliteľských hlasov.⁴¹

Problémové je aj zvýhodnené postavenie menej obývaných štátov oproti tým najľudnatejším. Počet voliteľov sa odvíja od počtu zástupcov každého štátu v Kongrese, pričom každý štát má minimálne troch. V dôsledku toho majú menšie štáty oproti väčším neúmerne väčší vplyv na výsledok volieb.⁴² Napríklad v prezidentských voľbách v roku 2024 pripadal jeden voliteľ vo Wyomingu na 89 682 voličov, kým v Kalifornii na 293 805 voličov, čo ilustruje výraznú nerovnosť váhy hlasov.⁴³

Tieto nedostatky viedli v priebehu dejín k opakovaným snahám o reformu. Prijatie 12. dodatku Ústavy zostáva jedinou významnou schválenou reformou týkajúcou sa Electoral College, no od jeho prijatia boli reformné návrhy predkladané prakticky v každom

³⁹ WHITAKER, L. Paige – NEALE, Thomas H. (2001). Cit. d.

⁴⁰ WHITAKER, L. Paige – NEALE, Thomas H. (2001). Cit. d.

⁴¹ LEIP, David. (n.d.). *2016 Presidential General Election Results*. U.S. Election Atlas [online]. Dostupné z: <https://uselectionatlas.org/RESULTS/national.php?year=2016&type=pres&f=0>.

⁴² WHITAKER, L. Paige – NEALE, Thomas H. (2001). Cit. d.

⁴³ PETERS, Gerhard & WOOLLEY, John T. (n.d.). *2024 Presidential Election Results*. The American Presidency Project [online]. Dostupné z: <https://www.presidency.ucsb.edu/statistics/elections/2024>

legislatívnom období Kongresu. Žiaden z nich však nezískal potrebnú dvojtretinovú podporu v oboch komorách Kongresu.⁴⁴

Podpora pre reformu výrazne rástla najmä v druhej polovici 20. storočia. Najúspešnejším pokusom bol Bayh-Cellerov dodatok (H.J.Res 681) predložený počas 91. Kongresu v roku 1969, ktorý navrhoval zavedenie priamej voľby prezidenta s možnosťou druhého kola. Podnetom pre tento návrh boli voľby v roku 1968, v ktorých získal George Wallace, kandidát American Independent Party, až 46 voliteľských hlasov, čo vyvolalo obavy z presunu voľby do Snemovne reprezentantov. Návrh bol schválený Snemovňou reprezentantov, no bol zablokovaný v Senáte prostredníctvom filibusteru.⁴⁵ Podobný návrh (S.J.Res. 26) bol neúspešne predložený aj počas 96. Kongresu v roku 1979.⁴⁶

Reformné diskusie sa ešte zintenzívnili po prezidentských voľbách v roku 2000 medzi Georgom W. Bushom a Alom Goreom, v ktorých zvíťazil kandidát s menším počtom hlasov. V tomto období bol výraznou osobnosťou kongresman Jesse Jackson, Jr., ktorý v rokoch 2003–2005 predložil viacero návrhov ústavných dodatkov. V období 108. Kongresu predstavil návrhy zamerané na zabezpečenie všeobecného volebného práva vo federálnych voľbách, elimináciu tzv. *faithless electors* a obmedzenie právomocí štátov v určovaní spôsobu výberu ich voliteľov (H.J.Res 28), ako aj na úplné zrušenie Electoral College a zavedenie priamej voľby prezidenta (H.J.Res 109).⁴⁷ Na tieto návrhy nadväzoval aj Jacksonov ďalší návrh nasledujúceho legislatívneho obdobia Kongresu z roku 2005 (H.J.Res. 36).⁴⁸

Podobná situácia nastala aj po voľbách v roku 2016, keď bol do úradu opäť zvolený kandidát s menším počtom hlasov. V reakcii na to predložil kongresman Cohen v roku 2017 návrh ústavného dodatku na zrušenie Electoral College.⁴⁹

⁴⁴ WHITAKER, L. Paige – NEALE, Thomas H. (2001). Cit. d.

⁴⁵ Filibuster je procedurálna taktika využívaná v Senáte USA s cieľom zablokovať alebo oddialiť konanie o návrhu zákona alebo inej záležitosti prostredníctvom zdĺhavej diskusie, predkladania početných procedurálnych návrhov alebo iných obštrukčných krokov.

⁴⁶ WHITAKER, L. Paige – NEALE, Thomas H. (2001). Cit. d.

⁴⁷ CONGRESSIONAL RESEARCH SERVICE. (2005). *The Electoral College: Reform Proposals in the 108th Congress*. RL32612. Dostupné z: <https://www.everycrsreport.com/reports/RL32612.html>

⁴⁸ CONGRESSIONAL RESEARCH SERVICE. (2007). *The Electoral College: Reform Proposals in the 109th Congress*. Congressional Research Service, RL32831. Dostupné z: <https://www.everycrsreport.com/reports/RL32831.html>

⁴⁹ UNITED STATES. Congress. House of Representatives. (2017). *H.J.Res. 19 – Proposing an amendment to the Constitution of the United States to abolish the electoral college and to provide for the direct election of the President and Vice President of the United States* [online]. Dostupné z: <https://www.congress.gov/115/bills/hjres19/BILLS-115hjres19ih.pdf>

Najčastejšie navrhovanou alternatívou, ktorá by fakticky eliminovala existenciu Electoral College, je zavedenie priamej voľby prezidenta. Časť návrhov počítala s tým, že by prezident bol volený priamo väčšinou hlasov voličov, prípadne s hranicou 40% a možnosťou druhého kola. Zavedenie priamej voľby by odstránilo nesúlad medzi ľudovým hlasovaním a voľbou v Electoral College, čím by sa zabezpečila rovnosť hlasov naprieč všetkými štátmi, no kritici upozorňujú na možné oslabenie bipartizmu a potenciálnu fragmentáciu politickej scény.⁵⁰

Diskutuje aj o čiastočných reformách volebného systému. Prvou je model kongresových obvodov, ktorý funguje v štátoch Maine a Nebraska. Voliteľské hlasy sa v ňom pripisujú víťazom v kongresových obvodoch jednotlivých štátov, pričom zvyšné dva hlasy idú celoštátnemu víťazovi. Tento model by mohol zvýšiť reprezentáciu jednotlivých regiónov, avšak aj naďalej by zostala nerovnováha hlasov medzi štátmi.⁵¹

Ďalšou alternatívou je proporčný systém, v ktorom každý kandidát získa podiel voliteľských hlasov úmerný percentuálnemu zisku hlasov v jednotlivých štátoch. Electoral College by zostala zachovaná ako inštitúcia, no znížila by sa dominancia systému *winner-take-all*.⁵²

Napokon existuje aj tzv. automatický plán, v rámci ktorého by bola zrušená funkcia voliteľov a ich hlasy by boli pridelené kandidátom automaticky na základe výsledkov v jednotlivých štátoch. Electoral College by formálne zostala zachovaná, no priebeh voľby by bol čisto mechanický bez priestoru pre *faithless electors*.⁵³ Tento plán sa tak odlišuje od iniciatívy NPVIC, ktorá tiež zachováva inštitúciu Electoral College, avšak funguje na princípe medzištátnej dohody, v rámci ktorej sa členské štáty zaväzujú prideliť svoje voliteľské hlasy víťazovi celonárodného ľudového hlasovania. Na rozdiel od automatického plánu však v prípade NPVIC zostávajú volitelia fyzickými osobami, ktoré formálne odovzdávajú svoje hlasy. V závislosti od štátnych zákonov môže byť v niektorých prípadoch ponechaný priestor pre individuálne zlyhanie alebo odchýlenie sa od stanovených výsledkov.⁵⁴

Napriek desiatkam predložených návrhov a dlhodobým diskusiám, žiadna z navrhovaných zmien doposiaľ nezískala dostatočnú politickú podporu na federálnej úrovni. Boli

⁵⁰ WHITAKER, L. Paige – NEALE, Thomas H. (2001). Cit. d.

⁵¹ WHITAKER, L. Paige – NEALE, Thomas H. (2001). Cit. d.

⁵² WHITAKER, L. Paige – NEALE, Thomas H. (2001). Cit. d.

⁵³ WHITAKER, L. Paige – NEALE, Thomas H. (2001). Cit. d.

⁵⁴ NEALE, Thomas H. – NOLAN, Andrew. (2019). *The National Popular Vote Initiative: Direct Election of the President by Interstate Compact*. Congressional Research Service, R43823. Dostupné z: <https://www.congress.gov/crs-product/R43823>

predstavené viaceré alternatívy volebného systému, no žiadna z nich sa nedočkala ústavného zakotvenia. Dlhodobá neúspešnosť tradičných legislatívnych snáh podnietila vznik riešení, ktoré sa pokúšajú zmeniť fungovanie systému bez ústavnej zmeny. Najvýraznejším z týchto alternatívnych prístupov sa v priebehu posledných rokov stala iniciatíva National Popular Vote Interstate Compact.

2 Teoretické základy National Popular Vote Interstate Compact

2.1 Koncept a základné fungovanie

V súčasnosti najvýraznejšou iniciatívou, ktorá predstavuje alternatívu k existujúcemu volebnému systému Spojených štátov, je bezpochyby National Popular Vote Interstate Compact. Ide o dohodu medzi jednotlivými štátmi USA, ktorej cieľom je reformovať súčasný mechanizmus voľby prezidenta bez potreby meniť Ústavu. Základným princípom tejto iniciatívy je prechod od väčšinou štátov používaného systému *winner-take-all* k zvoleniu prezidenta na základe celonárodného ľudového hlasovania (*popular vote*).⁵⁵

Podmienkou vstupu do kompaktu pre jednotlivé štáty je prijatie právne záväznej legislatívy, ktorou sa štáty zaväzujú prideliť všetky svoje voliteľské hlasy kandidátovi, ktorý získa najviac hlasov voličov na celonárodnej úrovni. Kompakt nadobudne účinnosť v momente, keď ho ratifikujú štáty disponujúce dohromady minimálne 270 voliteľskými hlasmi. Tým sa zabezpečí, že víťazom prezidentských volieb sa stane kandidát so ziskom najvyššieho počtu hlasov občanov naprieč celými Spojenými štátmi.⁵⁶

Autori kompaktu sa vo všeobecnosti stotožňujú s hlavnými argumentami kritikov systému Electoral College. Či už sa jedná o problematickosť *winner-take-all* systému, výrazné rozdiely vo váhe hlasov občanov jednotlivých štátov, alebo upriamovanie pozornosti kandidátov počas predvolebných kampaní len na úzku skupinu *swing states*. Práve tieto nedostatky uvádzajú ako hlavné dôvody, ktoré motivovali vznik a podporu NPVIC.⁵⁷

NPVIC predstavuje jedinečný pokus usilujúci sa o zásadnú zmenu spôsobu voľby prezidenta v rámci súčasného ústavného rámca. Jeho existencia je reakciou na dlhodobú nespokojnosť s fungovaním Electoral College a zároveň snahou o vytvorenie systému, ktorá lepšie reflektuje vôľu väčšiny voličov. Ako najvýraznejšia alternatíva k súčasnému mechanizmu je zároveň predmetom rozsiahlych odborných aj verejných diskusií. Pre jeho komplexné pochopenie je nevyhnutné analyzovať jeho historický vývoj, právne zakotvenie a postoje jednotlivých štátov.

2.2 Historický vývoj a motivácie vzniku

⁵⁵ NATIONAL POPULAR VOTE. (n. d.). *Explanation of National Popular Vote*. [online]. Dostupné z: <https://www.nationalpopularvote.com/written-explanation>

⁵⁶ KOZA, John R. et al. (2024). *Every Vote Equal: A State-Based Plan for Electing the President by National Popular Vote*. 5th ed. Los Altos: National Popular Vote Press. ISBN 978-0-9790107-4-3.

⁵⁷ NATIONAL POPULAR VOTE. (n. d.). Cit. d.

Autorom konceptu NPVIC je John R. Koza, ktorý spolu so skupinou právnikov a volebných expertov začal po prezidentských voľbách v roku 2000 pracovať na vytvorení alternatívneho mechanizmu voči existujúcemu volebnému systému.⁵⁸ K formálnemu spusteniu iniciatívy došlo vo februári 2006, keď organizácia National Popular Vote predstavila návrh medzištátneho kompaktu a zároveň zverejnila knihu *Every Vote Equal*, ktorá komplexne opisuje právne a praktické aspekty tohto plánu. V nasledujúcich mesiacoch po jeho predstavení si kompakt začal získavať podporu v jednotlivých štátoch. Už v prvom roku boli predložené návrhy na jeho schválenie vo viacerých štátoch, no ako prvý ho legislatívne schválil štát Maryland v roku 2007, čím položil základy pre jeho postupné rozšírenie. Jedným z dôvodov, prečo autori uprednostnili formu medzištátneho kompaktu pred ústavným dodatkom, je fakt, že zmena Ústavy je v Spojených štátoch mimoriadne náročný proces, keďže vyžaduje schválenie dvojtretinovou väčšinou v oboch komorách Kongresu a ratifikáciu v troch štvrtinách štátov.⁵⁹

Myšlienky, na ktorých stojí súčasná podoba NPVIC, však siahajú hlbšie do histórie. Tieto idey sú inšpirované napríklad prácami Deala Reada zo 70. rokov, v ktorých navrhoval volebnú reformu realizovateľnú aj bez potreby ústavného dodatku. V 90. rokoch sa tejto myšlienky dotkol aj Charles Schumer, ktorý ako kongresman predstavil návrh medzištátnej dohody medzi štátmi New York a Texas, na základe ktorej by tieto štáty spojili svoje voliteľské hlasy v prezidentských voľbách.⁶⁰

Začiatkom 21. storočia podnietili diskusiu najmä kontroverzné prezidentské voľby v roku 2000. Výsledok volieb v štáte Florida, ktorý mal rozhodujúci vplyv na celkový výsledok v Electoral College, sa stal predmetom súdnych sporov, týkajúcich sa prepočítavania hlasov. Najvyšší súd Spojených štátov v prípade *Bush v. Gore* ukončil prepočítavanie hlasov, v dôsledku čoho zvíťazil George W. Bush, hoci v ľudovom hlasovaní získal menej hlasov ako Al Gore. Táto situácia viedla k výraznej nespokojnosti verejnosti a posilnila diskusiu o potrebe reformy.⁶¹ Začalo sa diskutovať o možnostiach zavedenia celonárodného ľudového hlasovania prostredníctvom opatrení prijímaných na úrovni jednotlivých štátov, ktoré by umožnili obísť potrebu ústavnej zmeny. K tejto debate prispel Brent White a neskôr aj profesor práva Robert W. Bennett.⁶² Ten poukázal na to, že štáty môžu na základe Článku

⁵⁸ NEALE, Thomas H. – NOLAN, Andrew. (2019). Cit. d.

⁵⁹ NATIONAL POPULAR VOTE. (n.d.). *News and History* [online]. Dostupné z: <https://www.nationalpopularvote.com/news-history>

⁶⁰ KOZA, John R. et al. (2024). Cit. d.

⁶¹ NEALE, Thomas H. – NOLAN, Andrew. (2019). Cit. d.

⁶² KOZA, John R. et al. (2024). Cit. d.

II, Sekcie 1 Ústavy samy určiť spôsob výberu voliteľov a tým dosiahnuť cieľ celonárodnej ľudovej voľby.⁶³ Na jeho myšlienky nadviazali aj Akhil Reed Amar a Vikram David Amar, ktorí tento koncept ďalej rozvíjali. Na jeseň 2004 začali autori knihy *Every Vote Equal* pracovať na konkrétnej podobe návrhu, z ktorého neskôr vzišiel samotný kompakt.⁶⁴

Hoci boli hlavným spúšťačom diskusie prezidentské voľby v roku 2000, výrazným spôsobom k nej prispeli aj voľby v roku 2004. Tie opätovne poukázali na nerovnosti spôsobené systémom *winner-take-all*, keďže napriek pomerne veľkému rozdielu v počte ľudových hlasov naprieč celými Spojenými štátmi boli voľby rozhodnuté tesným rozdielom približne 118 000 hlasov v štáte Ohio. V prípade, že by v tomto štáte zvíťazil demokratický kandidát, John Kerry, stal by sa prezidentom aj napriek prehre na počet ľudových hlasov.⁶⁵

Okrem už spomínaného Johna R. Kozu, ktorý je v súčasnosti predsedom organizácie National Popular Vote, sa na vytvorení plánu podieľala celá skupina expertov. Kniha *Every Vote Equal*, ktorá bola vydaná v piatich aktualizovaných vydaniach, vznikla ako kolektívne dielo šiestich autorov. Pri formálnom predstavení plánu boli prítomní aj dvaja bývalí republikánski členovia Snemovne reprezentantov, bývalý demokratický senátor a výkonný riaditeľ organizácie FairVote, čím verejne vyjadrili podporu kompaktu. Autori sa tým snažili zdôrazniť nadstranícky charakter návrhu. Organizácia FairVote bola zároveň prvou, ktorá iniciatíve vyjadrila podporu, a dodnes patrí medzi jej najvýraznejších dlhodobých podporovateľov.⁶⁶

2.3 Právne a ústavné východiská

Právny základ NPVIC sa primárne opiera o Článok II, Sekciu 1 Ústavy USA, podľa ktorého je rozhodnutie o spôsobe výberu voliteľov plne v kompetencii jednotlivých štátov.⁶⁷ Napriek tomu, že vo väčšine štátov je pre výber voliteľov používaný *winner-take-all* systém, ústava takúto prax žiadnym spôsobom nevyžaduje a zákonodarné zbory jednotlivých štátov majú v tejto otázke takmer úplnú voľnosť. Táto právomoc štátov bola potvrdená aj rozhodnutím Najvyššieho súdu v prípade *McPherson v. Blacker* (1892), v ktorom súd výslovne uviedol, že ide o tzv. *plenary power*, teda plnú moc štátnych legislatív pri určovaní spôsobu výberu

⁶³ BENNETT, Robert W. (2001). Popular election of the President without a constitutional amendment. *Green Bag*, vol. 4, no. 3.

⁶⁴ KOZA, John R. et al. (2024). Cit. d.

⁶⁵ KOZA, John R. et al. (2024). Cit. d.

⁶⁶ KOZA, John R. et al. (2024). Cit. d.

⁶⁷ UNITED STATES. (1787). Cit. d.

voliteľov.⁶⁸ Autori kompaktu sa na toto ústavné zakotvenie, ako aj ďalšie súdne precedensy, často odvolávajú pri argumentácii o nepotrebnosti ústavného dodatku. Táto právomoc štátov je nielen legislatívne jasne ukotvená, ale aj historicky podložená. V minulosti štáty využili celkovo dvanásť rôznych metód výberu voliteľov, čím v praxi potvrdili rozsah svojej právomoci ešte pred samotným rozhodnutím v prípade *McPherson v. Blacker*. Trvalo niekoľko desaťročí, kým sa postupným vývojom ustálila dnešná prax, keďže do prezidentských volieb v roku 1836, kedy Spojené štáty tvorilo 26 členských štátov, až 21 z nich aspoň raz zmenilo spôsob výberu svojich voliteľov.⁶⁹

Oporcovia NPVIC poukazujú na to, že by prijatím kompaktu by mohlo dôjsť k narušeniu federálnej suverenity. Ako však vyplýva z Článku II, Sekcie 1 Ústavy USA, federálna vláda nedisponuje žiadnou právomocou, ktorá by jej umožnila zasahovať do spôsobu výberu voliteľov. Z aktuálnejších prípadov, v ktorých bola táto právomoc opätovne potvrdená, možno spomenúť rozhodnutie Najvyššieho súdu USA v prípade *Chiafalo v. Washington* (2020), týkajúceho sa *faithless electors*, v ktorom súd explicitne argumentoval touto štátnou právomocou.⁷⁰

NPVIC bol vytvorený ako medzištátny kompakt, teda právne záväzná dohoda alebo zmluva zahŕňajúca dva alebo viac štátov. Dôležitým legislatívnym základom pre jeho ústavné zakotvenie je Článok I, Sekcia 10, Klausula 3 Ústavy USA, známy pod termínom *Compact Clause*. Toto ustanovenie podmieňuje právomoc jednotlivých štátov uzatvárať medzi sebou, ako aj so zahraničnými vládami, dohody získaním súhlasu Kongresu.⁷¹ Na rozdiel od bežných dohôd, sú medzištátne kompaky v Spojených štátoch právne vymáhateľné federálnymi súdmi alebo Kongresom a jednotlivé štáty z nich nemôžu svojvoľne vystúpiť, pokiaľ to výslovne neumožňuje znenie daného kompaktu.⁷²

Historické počiatky medzištátnych kompaktov siahajú ešte do obdobia pred vznikom Spojených štátov. Oblasť, ktorých sa môžu medzištátne kompaky týkať, nie sú nijako právne ohraničené, hoci spočiatku sa dohody primárne zameriavali na otázky územného vymedzenia a hraníc. National Centre for Interstate Compacts, spadajúce pod Concil of State Governments, vo svojej databáze do súčasnosti eviduje 270 medzištátnych kompaktov

⁶⁸ SUPREME COURT OF THE UNITED STATES (1892). *McPherson v. Blacker*, 146 U.S. 1.

⁶⁹ KOZA, John R. et al. (2024). Cit. d.

⁷⁰ SUPREME COURT OF THE UNITED STATES (2020). *Chiafalo v. Washington*, 591 U.S. 578.

⁷¹ CONGRESSIONAL RESEARCH SERVICE (n.d.). *Article I, Section 10, Clause 3: Consent of Congress to Interstate Compacts*. Constitution Annotated. Dostupné

z: https://constitution.congress.gov/browse/essay/artI-S10-C3-3-1/ALDE_00013531/

⁷² KOZA, John R. et al. (2024). Cit. d.

týkajúcich sa rôznych oblastí záujmu, vrátane zdravotníctva, poľnohospodárstva, trestnej jurisdikcie či dopravy.⁷³

K právnemu ukotveniu medzištátnych kompaktov významne prispelo rozhodnutie Najvyššieho súdu Spojených štátov v prípade *Virginia v. Tennessee* (1893). Prípád sa týkal situácie, keď medzi sebou štáty Virginia a Tennessee uzatvorili dohodu o svojej spoločnej hranici bez toho, aby o súhlas požiadali Kongres. Najvyšší súd v tomto prípade jasne konštatoval, že nie každý medzištátny kompakt alebo dohoda nevyhnutne potrebuje súhlas Kongresu. Súd sa zaoberal otázkou, ktoré dohody vyžadujú súhlas Kongresu, a dospel k záveru, že *Compact Clause* sa vzťahuje len na dohody, ktoré ovplyvňujú federálne právomoci alebo záujmy ostatných štátov.⁷⁴

O tento súdny precedens sa opierali nielen autori NPVIC, ale aj zákonodarné zbory a iné odborné či politické subjekty pri tvorbe ďalších medzištátnych kompaktov. Pri NPVIC sa argumentácia v prospech jeho ústavnosti opiera o všetky legislatívne východiská rozobraté v tejto kapitole. NPVIC je založený na dohode medzi jednotlivými štátmi a svoju účinnosť podmieňuje jeho schválením v štátoch disponujúcich viac ako 270 hlasmi, teda väčšinou v zbore voliteľov. Keďže federálna vláda podľa ústavného výkladu nedisponuje zvrchovanou mocou v otázke spôsobu výberu voliteľov, NPVIC nenarúša jej suverenitu, a preto by mal byť v súlade s *Compact Clause* a na jeho schválenie by nemal byť potrebný súhlas Kongresu.⁷⁵

Aj napriek tomu v odborných kruhoch naďalej panuje právna neistota, či s ohľadom na *Compact Clause* NPVIC nevyžaduje odsúhlasenie Kongresom. Kľúčovým faktorom tejto úvahy je otázka, či NPVIC posilňuje právomoci štátov na úkor federálnej vlády. Kompakt vo svojej podstate prostredníctvom koordinácie voliteľských hlasov v prezidentských voľbách vertikálne posilňuje politickú moc štátov. Nedochádza však pritom k oslabeniu právomocí federálnej vlády, keďže tá v tejto oblasti právomocami nedisponuje. Predmetom akademických debát je aj postavenie štátov, ktoré nie sú zapojené do kompaktu, a otázka, či by jeho prijatím mohlo nejakým spôsobom dôjsť k obmedzeniu ich právomocí. Spornou zostáva aj skutočnosť, že zavedením NPVIC by fakticky došlo k eliminácii voľby prezidenta v Kongrese, keďže kompakt je založený na zvolení kandidáta, ktorý získa väčšinu hlasov

⁷³ COUNCIL OF STATE GOVERNMENTS (n.d.). *National Center for Interstate Compacts Database*. [online] Dostupné z: <https://compacts.csg.org/database/>

⁷⁴ SUPREME COURT OF THE UNITED STATES (1893). *Virginia v. Tennessee*, 148 U.S. 503.

⁷⁵ KOZA, John R. et al. (2024). Cit. d.

voličov. Voľba prezidenta v Kongrese sa však v histórii odohrala len dvakrát. Všetky tieto sporné body by sa v prípade prijatia NPVIC s vysokou pravdepodobnosťou stali predmetom súdnych sporov, v rámci ktorých by sa zrejme posudzoval aj samotný súlad kompaktu s *Compact Clause*.⁷⁶

Ďalšou zásadnou témou, ktorá je predmetom právnych debát, je otázka vymáhateľnosti kompaktu a podmienok vystúpenia z neho. Podľa *Contract Clause* v Článku 1, Sekcii 10 Ústavy sa štáty zapojené do medzištátnych kompaktov nemôžu svojvoľne rozhodnúť a vystúpiť z nich, ale musia rešpektovať podmienky stanovené daným kompaktom.⁷⁷ V prípade NPVIC z neho môžu členské štáty kedykoľvek vystúpiť, no je stanovená šesťmesačná lehota, tzv. *blackout period*, ktorá trvá od 20. júla v roku prezidentských volieb až do 20. januára nasledujúceho roka, teda do dátumu prezidentskej inaugurácie. Počas tohto obdobia štáty, ktoré sú súčasťou kompaktu, nemôžu z dohody vystúpiť, aby sa predišlo narušeniu volebného procesu uprostred prezidentskej kampane.⁷⁸

Zo znenia *Contract Clause* taktiež vyplýva, že medzištátne dohody sú považované za právne záväzné, čo poskytuje štátom zapojeným do medzištátnych kompaktov právnu istotu, že všetky štáty budú zaviazané plniť si svoju časť dohody. Tieto skutočnosti boli potvrdené aj rozhodnutím v prípade *McComb v. Wambaugh* (1991), ktoré sa týkalo umiestňovania detí do náhradnej starostlivosti. V tomto prípade rozhodol U.S. Court of Appeals, že medzištátny kompakt, o ktorom prípad pojednával, je právne vymáhateľný a záväzný pre štátne orgány. Podľa tohto precedensu štáty nemôžu obchádzať medzištátne kompaky vytváraním vlastnej štátnej legislatívy.⁷⁹

National Popular Vote Interstate Compact predstavuje medzištátny kompakt, ktorý je postavený na jasne ukotvených legislatívnych prameňoch. Avšak, keďže sa NPVIC stane právne záväzným až v momente, keď ho schvália štáty, ktorých súčet voliteľských hlasov presiahne 270, zatiaľ nie je právne vymáhateľný. S vysokou pravdepodobnosťou bude po jeho prijatí predmetom súdnych sporov rozoberajúcich jeho súlad so súčasne nastavenou legislatívou.

⁷⁶ NEALE, Thomas H. – NOLAN, Andrew. (2019). Cit. d.

⁷⁷ LIBRARY OF CONGRESS (n.d.). *Article I, Section 10, Clause 1: Impairments of Contracts Clause*. Constitution Annotated [online]. Dostupné z: https://constitution.congress.gov/browse/essay/artI-S10-C1-6-1/ALDE_00013037/

⁷⁸ KOZA, John R. et al. (2024). Cit. d.

⁷⁹ KOZA, John R. et al. (2024). Cit. d.

2.4 Súčasný diskurz

Napriek tomu, že Iniciatíva National Popular Vote Interstate Compact doposiaľ nebola legislatívne prijatá, je od svojho vzniku predmetom intenzívnych a rozporuplných diskusií, ktoré sú súčasťou širšej debaty o volebnej reforme a súčasnom volebnom mechanizme Spojených štátov. Súčasný diskurz sa sústreďí na viaceré aspekty návrhu a vo veľkej miere nadväzuje na argumentácie prezentované v debatách o zavedení priamej voľby prezidenta. Zástancovia kompaktu zdôrazňujú potrebu zvýšenia demokratickej legitimacy, zrovnoprávnenia hlasov, riešenia nesúlady medzi výsledkami ľudového hlasovania a systémom Electoral College, či zníženia vplyvu *swing states*. Na druhej strane kritici kompaktu svoje argumenty stavajú na nesúlade kompaktu s ústavou a riziku oslabenia federálnych princípov Spojených štátov.⁸⁰

2.4.1 Argumenty zástancov

Jedným z hlavných argumentov zástancov National Popular Vote Interstate Compact je, že jeho zavedením došlo k posilneniu demokratickej legitimacy prezidentských volieb. Odborníci v tejto súvislosti poukazujú najmä na historické prípady tzv. „*wrong-winner*“ *elections*, kedy boli za prezidenta zvolení kandidáti, ktorí nezískali väčšinu ľudových hlasov. Hoci sa tieto situácie vyskytli v histórii USA len päťkrát, predstavujú výrazný nesúlad medzi vôľou väčšiny voličov a výsledkom volieb v rámci systému Electoral College. Zástancovia NPVIC zároveň tvrdia, že jeho zavedením by sa pri tesných volebných výsledkoch eliminovalo riziko podobných situácií.⁸¹ Jamie Raskin, ústavný právnik a kongresman, ako jeden z popredných obhajcov kompaktu, označuje súčasný systém za škodlivý pre princípy demokratickej legitimacy, ako sú rovnosť hlasov a vláda väčšiny. Voľba prostredníctvom Electoral College podľa neho vedie kandidátov k tomu, aby sa sústreďili na víťazstvo v úzkej skupine rozhodujúcich štátov, pričom väčšina voličov mimo týchto štátov ostáva bez pozornosti.⁸²

Súčasná nastavenie systému Electoral College spôsobuje, že hlasy voličov v rôznych štátoch majú rozdielny vplyv na celkový výsledok volieb. Keďže NPVIC vychádza z princípu rovnosti hlasov, jeho zavedením by sa tieto disproporcie mohli odstrániť. Hlavnou príčinou tejto nerovnosti sú dva voliteľské hlasy, ktoré pripadajú na každý štát ako vyjadrenie jeho

⁸⁰ NEALE, Thomas H. – NOLAN, Andrew. (2019). Cit. d.

⁸¹ KOZA, John R. et al. (2024). Cit. d.

⁸² RASKIN, Jamin B. (2008). *Neither the Red States nor the Blue States but the United States: The National Popular Vote and American Political Democracy*. Election Law Journal, vol. 7, no. 3.

zastúpenia v Senáte. Každý štát, bez ohľadu na počet obyvateľov má teda okrem hlasov vyplývajúcich zo zastúpenia v Snemovni reprezentantov aj tieto dva hlasy, čo spôsobuje, že váha hlasov voličov v menej obývaných štátoch je nepomerne vyššia ako v štátoch s vysokou populáciou. Tento rozdiel možno ilustrovať na príklade štátov Wyoming a Kalifornia. Wyoming, ako štát s najnižšou populáciou, má podľa posledného sčítania obyvateľov z roku 2020 približne 577 719 obyvateľov a troch voliteľov, zatiaľ čo Kalifornia s 39 576 757 obyvateľmi má 54 voliteľských hlasov. V prezidentských voľbách tak pripadá v prípade Wyomingu na jedného voliteľa približne 192 283 obyvateľov, kým v Kalifornii je to až 732 189 obyvateľov.⁸³ Hoci nie všetci obyvatelia sú oprávnení voliť, rozdiel je aj napriek tomu markantný. NPVIC síce neruší existenciu Electoral College, avšak prerozdelením voliteľských hlasov podľa výsledku celonárodného hlasovania by sa eliminovali tieto disproporcie.

Ďalším aspektom, na ktorý zástancovia NPVIC často upriamujú pozornosť, je úloha *swing states* v predvolebných kampaniach. Približne dve tretiny Američanov žijú v štátoch, ktoré v prezidentských voľbách tradične volia rovnakú stranu a preto sú v predvolebných kampaniach často prehliadaní. Kandidáti venujú svoju pozornosť malému množstvu tzv. *battleground states*. Odborníci upozorňujú, že kandidáti prispôbujú svoju rétoriku a politické programy preferenciám obyvateľov týchto rozhodujúcich štátov.⁸⁴ Raskin tvrdí, že voliči v tzv. *spectator states* (štáty, ktoré tradične volia rovnakú stranu) sú prakticky ignorovaní a predvolebné kampane v nich prebiehajú len symbolicky alebo to dokonca ani nevyzerá, že sa nejaká kampaň vedie.⁸⁵

S uvedeným javom úzko súvisí aj volebná účasť. Voliči žijúci v štátoch, ktorým sa v kampaniach nevenuje pozornosť, môžu mať pocit, že ich hlasy nemajú reálny význam, čo vedie k nižšej volebnej účasti. Dáta dlhodobo ukazujú, že volebná účasť v *swing states* býva podstatne vyššia ako vo zvyšku krajiny.⁸⁶ V prezidentských voľbách v roku 2024 bola volebná účasť naprieč Spojenými štátmi podľa University of Florida Election Lab 64,06%. Tradične voliace štáty, ako napr. Kalifornia (62,06%), New York (60,44%), Severná Dakota (63,10%) či Oklahoma (53,28%) zaznamenali podstatne nižšiu volebnú účasť než napr. Pensylvánia (71,43%), Georgia (68,26%), Michigan (74,64%) alebo Wisconsin (76,64%)

⁸³ KOZA, John R. et al. (2024). Cit. d.

⁸⁴ RICHIE, Rob – LEVIEN, Andrea (2013). *The Contemporary Presidency: How the 2012 Presidential Election Has Strengthened the Movement for the National Popular Vote Plan*. Presidential Studies Quarterly, vol. 43, no. 2.

⁸⁵ RASKIN, Jamin B. (2008). Cit. d.

⁸⁶ KOZA, John R. et al. (2024). Cit. d.

patriace medzi *battleground states*.⁸⁷ Podľa zástancov NPVIC by mohlo celonárodné hlasovanie tieto rozdiely zmierniť, pretože všetky hlasy bez ohľadu na geografickú lokalitu by mali rovnakú váhu, čo by mohlo motivovať voličov v tradične voliacich štátoch k vyššej účasti.⁸⁸

Aktuálne nastavenie volebného systému navyše podľa odborníkov čoraz častejšie vytvára priestor pre povolebnú nestabilitu a spory súvisiace s voľbami. Od roku 2000 zaznamenali Spojené štáty výrazný nárast v počte volebných sporov. Tie vznikajú často v dôsledku veľmi tesných výsledkov v jednotlivých štátoch, kde aj niekoľkotisícový rozdiel môže ovplyvniť celonárodný výsledok. V prezidentských voľbách v roku 2016 boli výsledky v štátoch Michigan a Pennsylvánia natoľko vyrovnané, že vznikli snahy o prepočítavanie hlasov. Tieto iniciatívy však boli právne napadnuté a napokon sa neuskutočnili. V roku 2020 sa charakter sporov zmenil. Kým predtým sa spory sústredili najmä na prepočty, po týchto voľbách nastali snahy zneplatniť celé skupiny hlasov. Spoločným menovateľom mnohých z týchto výziev boli relatívne tesné volebné výsledky. Napríklad v Pennsylvánii sa právny tím podporujúci Donalda Trumpa usiloval zvrátiť rozhodnutie tamojšieho najvyššieho súdu, ktorý rozhodol o platnosti volebných lístkov doručených poštou do troch dní po dátume volieb, ak boli riadne opečiatkované. Podobný prípad nastal vo Wisconsin, kde sa právnici pokúsili zvrátiť viac ako 20 000 hlasový náskok Joea Bidena.⁸⁹

Podľa správy Democracy Docket predstavovali prezidentské voľby v roku 2024 najviac právne spochybňovaný volebný cyklus. Z viac ako 300 súdnych sporov iniciovali viac ako polovicu republikánske skupiny s cieľom obmedzenia prístupu k voľbám.⁹⁰ Zástancovia NPVIC tvrdia, že jedným z dôvodov nárastu sporov súvisiacich je fakt, že v súčasnom nastavení systému sú voliči rozdelení do 51 samostatných volebných jednotiek. V rámci *winner-take-all* mechanizmu stačí pre súdny spor niekoľkotisícový rozdiel hlasov v jednom štáte. Prijatím NPVIC by sa tomuto problému predišlo, keďže by sa pravdepodobne jednalo o rozdiely v rádoch miliónov hlasov, čím by sa znížila pravdepodobnosť právnych výziev a posilnila by sa stabilita volebného procesu.⁹¹

⁸⁷ UNIVERSITY OF FLORIDA (2024). *2024 General Election Turnout*. U.S. Elections Project [online].

Dostupné z: <https://election.lab.ufl.edu/2024-general-election-turnout/>

⁸⁸ RICHIE, Rob – LEVIEN, Andrea (2013). Cit. d.

⁸⁹ KOZA, John R. et al. (2024). Cit. d.

⁹⁰ DEMOCRACY DOCKET (2024). *2024 Litigation Report*. [online] Dostupné

z: <https://www.democracymocket.com/analysis/2024-litigation-report/>

⁹¹ KOZA, John R. et al. (2024). Cit. d.

Argumenty zástancov National Popular Vote Interstate Compact vychádzajú z presvedčenia, že súčasné nastavenie Electoral College naruša základné demokratické princípy Spojených štátov. Títo odborníci stavajú súčasný model do kontrastu s návrhom kompaktu, ktorý podľa nich predstavuje riešenie k prekonaniu disproporcií spôsobených mechanizmom *winner-take-all*. Z ich pohľadu by malo zavedenie NPVIC prispieť k zvýšeniu volebnej účasti a celkovej legitimity prezidentských volieb. S týmito tvrdeniami však prirodzene nesúhlasia kritici kompaktu.

2.4.2 Argumenty odporcov

Odporcovia National Popular Vote Interstate Compact kriticky poukazujú na viaceré aspekty návrhu a v mnohom protirečia jeho zástancom. Jedným z kľúčových argumentov je obava, že prijatím iniciatívy by došlo k oslabeniu postavenia menších štátov. Podľa nich by sa tým narušila autonómia jednotlivých štátov a oslabil by sa federálny charakter Spojených štátov. Právny expert Robert Hardaway v tejto súvislosti upozorňuje, že v predvolebných kampaniach by sa kandidáti ešte výraznejšie sústredili na veľké mestské oblasti s vysokou koncentráciou obyvateľstva, zatiaľ čo menej osídlené regióny by ostali na okraji záujmu.⁹²

Ian Drake podotýka, že Electoral College zaručuje federálnu rovnováhu aj tým, že každý štát má garantovaný počet voliteľov zodpovedajúci jeho zastúpeniu v Kongrese. Navrhovaná zmena by podľa neho tak zásadým spôsobom zasiahla do súčasného volebného systému, že jej zavedenie si vyžaduje prijatie ústavného dodatku podľa Článku V Ústavy USA. Hoci majú štáty právomoc rozhodovať o spôsobe výberu svojich voliteľov, prijatie NPVIC by podľa neho zasiahlo do ústavou stanovenej štruktúry prezidentskej voľby.⁹³

Viacerí autori a experti zároveň poukazujú na to, že schválenie NPVIC by obmedzilo vplyv nečlenským štátom, keďže by sa znížil reálny vplyv ich dvoch voliteľov, ktorí reflektujú zastúpenie štátov v Senáte, čo by podľa kritikov narušilo ústavnú rovnováhu medzi štátmi.⁹⁴ V tejto súvislosti upozorňujú aj na to, že kompakt predstavuje nové politické usporiadanie, ktoré posilňuje moc členských štátov, na úkor tých, ktoré do kompaktu nie sú zapojené. Keďže členské štáty by spolu disponovali väčšinou voliteľských hlasov, fakticky by určovali výsledok volieb.⁹⁵

⁹² HARDAWAY, Robert M. (2019). *Saving the Electoral College: Why the National Popular Vote Would Undermine Democracy*. Praeger, Santa Barbara. ISBN 9798216010951.

⁹³ DRAKE, Ian J. (2014). *Federal Roadblocks: The Constitution and the National Popular Vote Interstate Compact*. Publius: The Journal of Federalism, vol. 44, no. 4.

⁹⁴ HARDAWAY, Robert M. (2019). Cit. d.

⁹⁵ DRAKE, Ian J. (2014). Cit. d.

Kritici kompaktu upozorňujú na riziko právnych sporov, ktoré by jeho prijatie mohlo vyvolať. V súčasnosti sú prezidentské voľby v Spojených štátoch organizované ako 51 samostatných štátnych procesov, pričom potenciálne problémy sa obvykle obmedzujú len na územie konkrétneho štátu a neovplyvňujú zvyšok krajiny. Po zavedení NPVIC by sa však všetky odovzdané hlasy naprieč Spojenými štátmi sčítavali do jedného celonárodného výsledku. Napriek tomu, že by v praxi zostala zachovaná štruktúra 51 samostatných štátnych procesov, mechanizmus prideľovania voliteľských hlasov v členských štátoch by sa zmenil. Voliteľské hlasy by už neodrážali vôľu voličov vo svojich domovských štátoch, ale výsledok celonárodného ľudového hlasovania. Kritici varujú, že v prípade tesného výsledku by táto zmena mohla podnietiť rozsiahle právne spory a snahy o prepočítanie hlasov vo viacerých štátoch naraz.⁹⁶ Norman R. Williams v tejto súvislosti upozorňuje, že absencia federálneho právneho rámca, ktorý by stanovil jednotné volebné pravidlá, vytvára právnu neistotu a zvyšuje riziko konfliktov.⁹⁷

Otázky vyvoláva aj právna záväznosť samotného kompaktu. Niektorí odborníci tvrdia, že bez súhlasu Kongresu by bol kompakt v rozpore s *Compact Clause* a mal by status len bežného zákona prijatého na štátnej úrovni. Odporcovia tiež spochybňujú tvrdenia autorov kompaktu, podľa ktorých je vystúpenie z kompaktu možné kedykoľvek s výnimkou šesťmesačného *blackout period* ukotveného podľa *Contracts Clause*. Podľa výkladu kritikov by sa bez súhlasu Kongresu na kompakt nevzťahovala ústavná ochrana zmluvných záväzkov, a teda by bolo možné jeho platnosť jednostranne upravovať či zrušiť bežnými štátnymi zákonmi. Upozorňujú aj na to, že Najvyšší súd sa doposiaľ nezaoberal otázkou, či sa *Contracts Clause* vzťahuje aj na medzištátne dohody. V tejto súvislosti sa často odvolávajú na rozhodnutie Najvyššieho súdu v prípade *United States Steel Corp v. Multistate Tax Commission* (1978), v ktorom súd naznačil, že *Contracts Clause* sa pravdepodobne nevzťahuje na medzištátne dohody bez kongresového súhlasu. To podľa kritikov znamená, že by štát mohol z kompaktu kedykoľvek vystúpiť, a zároveň neexistuje efektívny právny mechanizmus, ktorý by ho mohol donútiť prerozdeliť voliteľské hlasy na základe výsledku celonárodného hlasovania.⁹⁸

Ďalšou výhradou je riziko politickej fragmentácie. Kritici upozorňujú, že NPVIC by mohol viesť k rozdrobeniu voličskej podpory medzi väčší počet kandidátov, čo by vo výsledku

⁹⁶ MORLEY, Michael T. (2020). *The Framers' Inadvertent Gift: The Electoral College and the Constitutional Infirmities of the National Popular Vote Compact*. Harvard Law & Policy Review, vol. 15, no. 1.

⁹⁷ WILLIAMS, Norman R. (2011). Cit. d.

⁹⁸ WILLIAMS, Norman R. (2011). Cit. d.

umožnilo zvolenie prezidenta s relatívnou menšinou hlasov. Zároveň by sa oslabil väzba medzi kandidátmi a regiónmi, čo by podľa nich mohlo podporiť fragmentáciu politickej scény. Norman Williams upozorňuje, že prijatie kompaktu by mohlo viesť k zvoleniu tzv. *plurality presidents* – teda prezidentov, ktorí by síce získali najviac hlasov, no neobdržali by nadpolovičnú väčšinu. Víťazom by sa tak mohol stať kandidát so ziskom napríklad len 30%. Williams upozorňuje, že v rámci existujúceho systému Electoral College sa doposiaľ nestalo, že by bol zvolený prezident s menej než 40% hlasov. Zároveň predpokladá, že zavedenie kompaktu by ohrozilo stabilitu dvojstraníckeho systému a viedlo by k nárastu kandidátov z menších strán, čo by ešte viac roztrieštilo voličskú podporu a oslabilo legitimitu prezidenta. Tiež upozorňuje, že prostredníctvom NPVIC by sa víťazom mohol stať kandidát s podporou koncentrovanou len v jednom regióne, a teda by prezident nereprezentoval celonárodné záujmy, ale konal by len v prospech určitej časti krajiny.⁹⁹

Napokon kritici NPVIC poukazujú aj na technické a právne problémy, ktoré by vznikli pri kombinácii kompaktu s volebným systémom *ranked-choice voting*¹⁰⁰ (RCV), ktorý je využívaný v niektorých štátoch. Upozorňujú, že výstup RCV môže generovať viacero rôznych súčtov hlasov s rozdielnymi výsledkami – napríklad prvokolové a finálne výsledky po redistribúcii. Samotný text kompaktu neurčuje, ktoré z týchto údajov by sa mali započítavať do celoštátneho súčtu.¹⁰¹ Podľa kritikov to vytvára právne a administratívne nejasnosti, pretože rozhodovanie o výsledkoch by bolo ponechané na volebné orgány jednotlivých členských štátov. Tie by sa mohli rozhodnúť, ktoré údaje zverejnia a použijú, čo by mohlo viesť k spochybneniu výsledkov. Zároveň upozorňujú, že v prípade, ak by kandidát jednej z hlavných strán skončil na treťom mieste, jeho hlasy by sa mohli prerozdeliť iným kandidátom, čím by mohol prísť o stovky tisíc hlasov. Tento nesúlad medzi štátmi by podľa odporcov mohol vyvolať právne výzvy a spory ohľadom presnosti a spravodlivosti výsledku volieb.¹⁰²

⁹⁹ WILLIAMS, Norman R. (2011). Cit. d.

¹⁰⁰ Ranked-choice voting je volebná metóda, v rámci ktorej voliči zoradujú kandidátov podľa svojej preferencie. V prípade, že žiadny kandidát nezíska nadpolovičnú väčšinu v prvom kole, hlasy kandidáta s najnižším počtom hlasov sa prerozdeľujú podľa ich ďalších preferencií dovtedy, kým jeden z kandidátov nezíska väčšinu. Táto metóda sa pri prezidentských voľbách využíva vo viacerých mestách a štátoch USA.

¹⁰¹ SAVE OUR STATES (n.d.). *Questions and Answers: The National Popular Vote and Ranked Choice Voting in Maine*. [online] Dostupné z: <https://saveour-states.files.svdcdn.com/production/QA-NPV-RCV-in-Maine.pdf>

¹⁰² SAVE OUR STATES (2021). *NPV Still Has an RCV Problem*. [online] Dostupné z: <https://saveourstates.com/blog/npv-still-has-an-rcv-problem>

Kritika iniciatívy National Popular Vote Interstate Compact sa týka rôznych aspektov návrhu a reflektuje právne, politické, ale aj technické výhrady odporcov. Poukazujú najmä na riziko ohrozenia postavenia menších štátov, narušenia federálnej rovnováhy a potenciálne právne výzvy, vyplývajúce z absencie centrálného volebného rámca. Zásadnými otázkami sú aj právna vymáhateľnosť kompaktu, jeho súladu s Ústavou Spojených štátov a potreba schválenia Kongresom. Súčasťou kritiky je aj obava, že prijatie kompaktu by mohlo prispieť k destabilizácii politickej scény, či už prostredníctvom jej fragmentácie, oslabenia dvojstraníckeho systému alebo zníženia legitimacy prezidenta. Tieto výhrady naznačujú, že zavedenie kompaktu by neznamenal len technickú zmenu mechanizmu volieb, ale kľúčový zásah do spôsobu fungovania prezidentských volieb v Spojených štátoch amerických.

3 Analýza implementácie a dopadov NPVIC

3.1 Historické prípady prezidentských volieb s ohľadom na NPVIC

Táto kapitola je zameraná na analýzu dopadu, ktorý by mohlo mať zavedenie iniciatívy National Popular Vote Interstate Compact na výsledok prezidentských volieb. Prostredníctvom porovnania reálnych výsledkov volieb z rokov 2000 a 2016 s hypotetickým scenárom aktivácie NPVIC bude možné demonštrovať, akým spôsobom by zavedenie tohto mechanizmu ovplyvnilo prerozdelenie voliteľských hlasov v rámci Electoral College. Tieto prípady boli vybrané z dôvodu, že sa jedná o posledné dvojice voľby, v ktorých nastal nesúlad medzi víťazom *popular vote* a víťazom Electoral College, čo je jav, ktorý sa iniciatíva NPVIC usiluje eliminovať. Analýza v tejto kapitole vychádza z komparatívnej metódy s využitím kontrafaktuálneho modelu, pričom sa predpokladá, že členské štáty kompaktu by spolu disponovali minimálne 270 voliteľskými hlasmi.

3.1.1 Voľby 2000: George W. Bush vs. Al Gore

V prezidentských voľbách 7. novembra 2000 sa proti sebe ako kandidáti dvoch dominantných strán postavili George W. Bush s kandidátom na viceprezidenta Richardom Cheneyom (Republikánska strana) a Al Gore s Josephom Liebermanom (Demokratická strana). Podľa údajov Federálnej volebnej komisie USA bolo v týchto voľbách celkovo odovzdaných 105 396 641 hlasov, pričom volebná účasť dosiahla 51,21% oprávnených voličov. Bush získal naprieč celými Spojenými štátmi 50 455 156 hlasov (47,87%), zatiaľ čo Gore získal 50 992 335 hlasov (48,38%). Zvyšné hlasy pripadli kandidátom tretích strán či nezávislým kandidátom.¹⁰³

Napriek rozdielu vyše 500 000 hlasov, bol výsledok Electoral College pomerne tesný. Z celkového počtu 538 voliteľských hlasov získal Bush 271 a Gore 266. Vo Washingtone D.C., ktorý má troch voliteľov, sa jeden voliteľ zdržal hlasovania a svoj hlas neodovzdal žiadnemu z kandidátov. Zvyšní dvaja volitelia odovzdali svoje hlasy Al Gorovi. Celkový súčet odovzdaných hlasov Electoral College tak v roku 2000 činil len 537.¹⁰⁴

¹⁰³ FEDERAL ELECTION COMMISSION (2001). *Federal Elections 2000: Election Results for the U.S. President, the U.S. Senate and the U.S. House of Representatives*. [online] Dostupné z: <https://www.fec.gov/resources/cms-content/documents/federalection00.pdf>

¹⁰⁴ FEDERAL ELECTION COMMISSION (2001). Cit. d.

Kľúčovým sa v týchto voľbách stal štát Florida, keďže výsledok v tomto štáte rozhodol o finálnom víťazovi volieb, pričom rozdiel medzi kandidátmi bol len 537 hlasov.¹⁰⁵ Po prvotnom sčítaní bol rozdiel 1784 hlasov, čo činilo menej než 0,5%, a tak bolo podľa floridských zákonov nariadené automatické prepočítanie hlasov. Po ňom bol Bushov náskok len 327 hlasov. Gore následne v súlade s floridskou legislatívou požiadal o ručné prepočítanie hlasov vo vybraných demokraticky orientovaných okresoch. Niektoré okrasy však nestihli zákonom stanovenú sedemdnňovú lehotu na odovzdanie výsledkov. Štátna tajomníčka Floridy Katherine Harris odmietla ich oneskorené výsledky prijať a vyhlásila Busha za víťaza volieb na Floride. Najvyšší súd Floridy následne vydal príkaz na celoštátne ručné prepočítanie hlasov, to ale pozastavil Najvyšší súd Spojených štátov svojim rozhodnutím v prípade *Bush v. Gore* (2000).¹⁰⁶

O víťazovi volieb sa definitívne rozhodlo až 12. decembra 2000. Vo výsledku bol prezidentom zvolený kandidát, ktorý nezískal väčšinu ľudových hlasov. Tieto voľby sa preto označujú za jeden z prípadov *wrong-winner elections*. Volebný proces bol mimoriadne zdĺhavý a podrobne sledovaný verejnosťou, čo viedlo k spochybňovaniu jeho legitimacy.¹⁰⁷

Štáty, ktoré sa stávajú členmi kompaktu, sa pri jeho ratifikácii zaväzujú, že hneď ako dôjde k aktivácii NPVIC, budú odovzdávať svoje voliteľské hlasy víťazovi celonárodného ľudového hlasovania. Za predpokladu, že by bol kompakt ratifikovaný štátmi disponujúcimi minimálne 270 voliteľmi, ich hlasy by pripadli Al Gorovi ako víťazovi *popular vote*. V takom prípade, ako ukazuje Tabuľka 1, by získal väčšinu v Electoral College a stal by sa prezidentom.

Tabuľka 1: Výsledky prezidentských volieb v roku 2000 a hypotetický výsledok pri platnosti NPVIC

Typ výsledku	Al Gore	George W. Bush
Celonárodné ľudové hlasovanie	50 992 335 (48,38%)	50 455 156 (47,87%)
Electoral College	266	271
NPVIC	270+ (víťaz)	—

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov Federal Election Commission (2001)

¹⁰⁵ FEDERAL ELECTION COMMISSION (2001). Cit. d.

¹⁰⁶ SUPREME COURT OF THE UNITED STATES (2000). *Bush v. Gore*, 531 U.S. 98.

¹⁰⁷ KOZA, John R. et al. (2024). Cit. d.

Z pohľadu zástancov NPVIC tento prípad demonštruje, že systém prerozdelenia voliteľských hlasov na základe výsledku ľudového hlasovania by zabezpečil zvolenie kandidáta s najväčšou voličskou podporou. Zavedenie iniciatívy by zároveň eliminovalo situácie podobné tej z roku 2000, kedy sa o víťazovi volieb rozhoduje v jednom štáte. Ak by bol kompakt v platnosti v čase týchto volieb, mohlo sa predísť súdnym sporom a nevznikla by situácia, v ktorej bol víťaz volieb známy až po viac než mesiaci od ich konania. Porovnaním reálneho výsledku volieb so scenárom, ktorý by nastal v prípade platnosti NPVIC, ukazuje zásadný rozdiel vo výsledku prezidentskej voľby a podčiarkuje potenciálny dopad tejto iniciatívy na volebný proces.

3.1.2 Voľby 2016: Hillary Clinton vs. Donald J. Trump

V prezidentských voľbách 8. novembra 2016 kandidovali za Demokratickú stranu Hillary Clinton a jej kandidát na viceprezidenta Tim Kaine. Republikánsku stranu reprezentovali Donald J. Trump a Mike Pence. Dáta zverejnené Federálnou volebnou komisiou Spojených štátov ukazujú, že v týchto voľbách bolo odovzdaných 136 669 276 hlasov, čo predstavovalo volebnú účasť 55,67%. Clinton získala 65 853 514 hlasov (48,18%), zatiaľ čo Trump skončil druhý v počte ľudových hlasov so ziskom 62 984 828 hlasov (46,09%). Zvyšných približne 7,8 milióna hlasov získali nezávislí kandidáti a kandidáti tretích strán, pričom toto číslo zahŕňa aj tzv. *write-in votes*, teda hlasy, v ktorých voliči dopísali meno kandidáta, ktorý nefiguroval na oficiálnom hlasovacom lístku.¹⁰⁸

Z údajov Federálnej volebnej komisie zároveň vyplýva, že Clinton dosiahla pred Trumpom náskok približne 2,8 milióna hlasov občanov. Výsledok v Electoral College však priniesol víťazstvo Trumpovi, ktorý získal 304 hlasov voliteľov, kým Clinton len 227 z potrebných 270. V týchto voľbách bolo zaznamenaných sedem prípadov *faithless electors*, pričom všetky tieto hlasy boli odovzdané osobám mimo oficiálneho volebného súboja. Clinton v dôsledku toho stratila päť a Trump dva voliteľské hlasy.¹⁰⁹

Vo voľbách v roku 2016 došlo k najvýraznejšiemu rozdielu medzi výsledkom celonárodného ľudového hlasovania a výsledkom v Electoral College. Tieto voľby boli tiež prípadom, kedy bol volebný výsledok zásadne ovplyvnený len troma kľúčovými štátmi. Trumpovi zabezpečila víťazstvo tesná výhra v štátoch Michigan, Wisconsin a Pensylvánia,

¹⁰⁸ FEDERAL ELECTION COMMISSION (2017). *Federal Elections 2016: Election Results for the U.S. President, the U.S. Senate and the U.S. House of Representatives*. [online] Dostupné z: <https://www.fec.gov/resources/cms-content/documents/federalection2016.pdf>

¹⁰⁹ FEDERAL ELECTION COMMISSION (2017). Cit. d.

ktoré spolu disponovali 46 voliteľmi. Trump v týchto štátoch zvíťazil s veľmi tesným náskokom hlasov, pričom ich finálny súčet bol 77 744. Ak by však v týchto štátoch zvíťazila Clinton, získala by tak aj víťazstvo v Electoral College a stala by sa prezidentkou.¹¹⁰

Ak by bola v čase konania týchto volieb iniciatíva National Popular Vote Interstate Compact v platnosti, teda ratifikovaná štátmi disponujúcimi minimálne 270 voliteľskými hlasmi, tieto štáty by na základe výsledku celoštátneho ľudového hlasovania odovzdali svoje hlasy Hillary Clinton. Ako vyplýva z Tabuľky 2, za týchto podmienok by Clinton získala väčšinu hlasov v Electoral College a stala sa celkovou víťazkou volieb.

Tabuľka 2: Výsledky prezidentských volieb v roku 2016 a hypotetický výsledok pri platnosti NPVIC

Typ výsledku	Hillary Clinton	Donald J. Trump
Celonárodné ľudové hlasovanie	65 853 514 (48,18%)	62 984 828 (46,09%)
Electoral College	227	304
NPVIC	270+ (víťazka)	–

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov Federal Election Commission (2017)

Prípád volieb z roku 2016 ukázal, že aj pri výraznom rozdiely v podpore voličov môže o výsledku rozhodnúť geografická distribúcia hlasov. Ak by boli voliteľské hlasy prerozdeľované na základe výsledku *popular vote*, tak ako to požadujú zástancovia NPVIC, nielenže by bol výsledok volieb odlišný, ale zároveň by sa znížil vplyv niekoľkých kľúčových štátov, ktorých voličské hlasy majú v súčasnom systéme nepomerne väčšiu váhu ako hlasy všetkých ostatných občanov. Aj tento prípad tak demonštruje, že zavedenie kompaktu by mohlo zásadne ovplyvniť výsledok prezidentských volieb.

3.2 Proces prijímania a implementácie NPVIC v jednotlivých štátoch

Cieľom tejto kapitoly je preskúmať proces prijímania iniciatívy National Popular Vote Interstate Compact v jednotlivých štátoch USA, ktoré tento kompakt do súčasnosti ratifikovali. Analyzovaný bude legislatívny vývoj v týchto štátoch, ako aj rozhodnutia a motivácie, ktoré ich k tomu viedli. V kapitole bude využitá metóda procesného trasovania, prostredníctvom ktorej bude možné sledovať jednotlivé legislatívne kroky a kontext

¹¹⁰ KOZA, John R. et al. (2024). Cit. d.

prijatých rozhodnutí. Zohľadnené budú viaceré faktory, ako politická orientácia predstaviteľov a zákonodarných zborov či vnútroštátne legislatívne mechanizmy. Na konkrétnych príkladoch bude zároveň ilustrované, aké cesty viedli v jednotlivých prípadoch k prijatiu alebo odmietnutiu iniciatívy.

V čase písania tejto práce je NPVIC prijatý formou zákona v osemnástich jurisdikciách (17 štátoch a Washingtone D.C.), ktoré spolu disponujú 209 voliteľskými hlasmi. K jeho aktivácii je tak potrebné, aby ho ratifikovali štáty disponujúce minimálne ďalšími 61 voliteľmi. Prvým štátom, ktorý kompakt prijal, bol v roku 2007 Maryland. V nasledujúcich rokoch sa k nemu postupne pridávali ďalšie štáty, hoci v niektorých prípadoch bol proces zablokovaný v jednej z komôr zákonodarného zboru alebo vetovaný guvernérom.¹¹¹

Od prijatia kompaktu v Marylande možno vo vývoji identifikovať dve hlavné vlny jeho ratifikácie. Prvá vlna prebiehala medzi rokmi 2007 a 2010, keď sa do iniciatívy zapojilo viacero demokraticky orientovaných štátov. Išlo o New Jersey (2008), Illinois (2008), Havaj (2008), Washington (2009) a Massachusetts (2010), pričom vo všetkých týchto prípadoch bol NPVIC schválený štandardným legislatívnym procesom – teda prostredníctvom schválenia v oboch komorách zákonodarného zboru a následného podpisu guvernéra. Výnimku predstavuje Havaj, kde guvernéra iniciatívu vetovala, avšak jej veto bolo prelomené hlasovaním v oboch komorách zákonodarného zboru. V roku 2010 bol kompakt prijatý aj vo Washingtone D.C. Druhá vlna prijímania nastala po roku 2018, keď iniciatívu ratifikovali štáty Connecticut (2018), Colorado (2019), Delaware (2019), New Mexico (2019), Oregon (2019), Minnesota (2023) a posledným bol Maine, kde bol kompakt prijatý v apríli 2024.¹¹²

NPVIC zaznamenal v priebehu rokov aj viacero neúspešných pokusov o schválenie. V siedmich štátoch, ktoré spolu disponujú 74 voliteľskými hlasmi bol návrh schválený minimálne jednou komorou zákonodarného zboru, no vo výsledku nebol prijatý. K týmto štátom patrí napríklad Arkansas, Arizona, Michigan či Severná Karolína. V niekoľkých ďalších štátoch prebiehajú legislatívne snahy o jeho prijatie aj v súčasnosti.¹¹³

Proces prijímania NPVIC v jednotlivých štátoch ovplyvňuje niekoľko zásadných faktorov. Hoci bol návrh na prijatie kompaktu predložený vo všetkých päťdesiatich štátoch, jeho

¹¹¹ NATIONAL POPULAR VOTE (n.d.). *Status of National Popular Vote Bill in Each State*. [online] Dostupné z: <https://www.nationalpopularvote.com/state-status>

¹¹² NATIONAL POPULAR VOTE (n.d.). Cit. d.

¹¹³ NATIONAL POPULAR VOTE (n.d.). Cit. d.

legislatívne prerokovanie prebehlo len v časti z nich. Kompakt bol doposiaľ schválený len v štátoch, kde prevažuje podpora Demokratickej strany, čo naznačuje, že stranická príslušnosť zákonodarcov zohráva kľúčovú úlohu v rozhodovacom procese. Významným faktorom môže byť aj existencia mechanizmu občianskej iniciatívy, ktorý v niektorých štátoch umožňuje obísť legislatívne prekážky, avšak nie je dostupný vo všetkých jurisdikciách. Rozdiely v prístupoch jednotlivých štátov poukazujú na to, že politická orientácia, dostupné mechanizmy priamej demokracie a miera verejnej angažovanosti predstavujú hlavné aspekty ovplyvňujúce úspešnosť prijatia kompaktu.¹¹⁴

Ako ukazuje aktuálny vývoj iniciatívy, najvýznamnejším faktorom ovplyvňujúcim prijatie NPVIC je politická orientácia predstaviteľov jednotlivých štátov. Všetky štáty, ktoré sa doposiaľ ku kompaktu pripojili, vykazujú silnú tendenciu podporovať Demokratickú stranu. Tento trend možno ilustrovať na príkladoch štátov ako Maryland, New Jersey, alebo New York, ktoré dlhodobo podporujú demokratických kandidátov na federálnej aj na štátnej úrovni. Prijatie NPVIC v týchto štátoch prebehlo bez väčších prekážok. Kontrast ponúka prípad Havaja, kde návrh schválili obe komory zákonodarného zboru s demokratickou väčšinou, avšak republikánska guvernérka zákon vetovala. Jej veto bolo následne prelomené v oboch komorách.¹¹⁵ Podobný prípad prináša aj Michigan, kde dolná komora ovládaná demokratmi návrh prijala, no v republikánmi kontrolovanom senáte legislatívny proces nepokračoval.¹¹⁶ Tieto prípady sú dôkazom, že ak chýba politická zhoda, legislatívne orgány dokážu prijatie iniciatívy účinne blokovať.

Politická podpora však nie je jediným faktorom ovplyvňujúcim proces schvaľovania. Štruktúra legislatívnych systémov jednotlivých štátov vytvára prekážky ako právo veta guvernéra, potreba schválenia návrhu v oboch komorách, či existencia mechanizmu občianskej iniciatívy. Prípad, kedy právo veta zabránilo schváleniu kompaktu, možno nájsť v štáte Nevada. V roku 2019 bol návrh prijatia NPVIC schválený oboma komorami, avšak vetovaný demokratickým guvernérom s odôvodnením, že jeho zavedenie by mohlo oslabiť vplyv menších štátov v prezidentských voľbách.¹¹⁷

¹¹⁴ NEALE, Thomas H. – NOLAN, Andrew. (2019). Cit. d.

¹¹⁵ NATIONAL POPULAR VOTE (n.d.). Cit. d.

¹¹⁶ MICHIGAN LEGISLATURE (2008). *House Bill 6610 (2008): National Popular Vote*. [online] Dostupné z: <https://legislature.mi.gov/Bills/Bill?ObjectName=2008-HB-6610>

¹¹⁷ THE NEVADA INDEPENDENT (2019). *Sisolak vetoes bill that would pledge Nevada's support to winner of national popular vote, reject Electoral College*. [online] Dostupné z: <https://thenevadaindependent.com/article/sisolak-vetoes-bill-that-would-pledge-nevadas-support-to-winner-of-national-popular-vote-reject-electoral-college>

Vo viacerých štátoch bola iniciatíva čiastočne úspešná, no napriek podpore v jednej časti legislatívneho zboru napokon nebola prijatá. Takýmto príkladom je Michigan či Severná Karolína, kde bol návrh na prijatie kompaktu schválený jednou komorou zákonodarného zhromaždenia, no v druhej bol buď odmietnutý, alebo sa o ňom ani nerokovalo. Arizona zasa zaznamenala dlhodobé snahy o schválenie kompaktu, pričom bol návrh opakovane predložený, no až do roku 2016 sa ho nepodarilo schváliť. Po jeho chválení v Snemovni reprezentantov však neprešiel Senátom.¹¹⁸

Aktuálne platná legislatíva umožňuje niektorým štátom obísť zákonodarné zbory prostredníctvom mechanizmu občianskej iniciatívy alebo ľudového referenda. Podľa údajov National Conference of State Legislatures je mechanizmus občianskej iniciatívy dostupný v 24 štátoch USA a Washingtone D.C., a ľudové referendum v 23 štátoch a vo Washingtone D.C.¹¹⁹ V roku 2019 bol v štáte Colorado schválený a guvernérom podpísaný zákon o prijatí NPVIC. Občania štátu následne využili svoju ústavou danú právomoc na *referendum petition*. To v praxi znamená, že vyzbierali stanovený počet podpisov na iniciovanie referenda, pričom platnosť prijatého zákona bola podmienená jeho výsledku. Toto referendum pod označením *Proposition 113* sa konalo 3. novembra 2020.¹²⁰ V referende hlasovalo za potvrdenie vstupu Colorada do NPVIC 1 644 716 voličov, teda 52,33%, čím bol existujúci zákon potvrdený.¹²¹

Analýza procesov prijímania NPVIC v jednotlivých štátoch demonštruje, že schválenie iniciatívy je ovplyvnené vzájomnou súhrou viacerých faktorov. Úspech iniciatívy nepodlieha len politickej podpore, ale do veľkej miery ho ovplyvňuje aj vnútroštátne nastavenie legislatívnych mechanizmov a prítomnosť nástrojov priamej demokracie. Politická dominancia Demokratickej strany síce zvyšuje pravdepodobnosť jeho prijatia, no konkrétne príklady ukazujú, že významnú rolu hrajú aj jednotlivé špecifiká legislatívneho procesu. Tieto faktory naznačujú, že ďalší vývoj kompaktu bude závisieť od kombinácie politického rozloženia síl a využívania dostupných legislatívnych mechanizmov.

¹¹⁸ NATIONAL POPULAR VOTE (n.d.). Cit. d.

¹¹⁹ NATIONAL CONFERENCE OF STATE LEGISLATURES (n.d.). *Initiative and Referendum Processes*. [online] Dostupné z: <https://www.ncsl.org/elections-and-campaigns/initiative-and-referendum-processes>

¹²⁰ COLORADO LEGISLATIVE COUNCIL (2020). *Ballot Information Booklet (Blue Book) for the 2020 General Election*. [online] Dostupné z: https://leg.colorado.gov/sites/default/files/blue_book_english_for_web_2020_1.pdf

¹²¹ COLORADO SECRETARY OF STATE (2020). *Official Results: 2020 General Election - Proposition 113*. [online] Dostupné z: <https://results.enr.clarityelections.com/CO/105975/web.264614/#/detail/1126>

3.3 Dopady NPVIC na princípy amerického federalizmu

Táto kapitola bude venovaná analýze potenciálnych dopadov National Popular Interstate Compact na princípy amerického federalizmu, vychádzajúce z jeho ústavného a historického ukotvenia. Analýza využíva hypotetický scenár aktivácie NPVIC formou prípadovej štúdie, ktorá umožní posúdiť, do akej miery by zavedenie kompaktu ovplyvnilo existujúcu rovnováhu medzi federálnou vládou a jednotlivými štátmi. Cieľom je zhodnotiť, či by zavedenie NPVIC zasiahlo do dlhodobo nastavených princípov federalizmu, alebo by ich naopak rešpektovalo v rámci súčasnej federálnej štruktúry.

Prípadová štúdia vychádza z predpokladu, že po aktivácii NPVIC by členské štáty disponujúce minimálne 270 voliteľskými hlasmi odovzdávali tieto hlasy víťazovi celonárodného ľudového hlasovania, teda kandidátovi, ktorý získal najviac hlasov voličov. Analýza bude zameraná predovšetkým na otázku zachovania autonómie jednotlivých štátov a vplyvu na existujúcu federálnu rovnováhu medzi štátmi a federálnou vládou.

Spojené štáty americké sú federáciou, čo znamená, že moc nie je sústredená v jednom centre, ale je jasne rozdelená medzi centrálnu federálnu vládu a vlády jednotlivých štátov. Právomoci federálnej vlády sú predovšetkým ukotvené v Článku I, Sekcii 8 Ústavy Spojených štátov, ktorý stanovuje právomoci Kongresu. Článok II ďalej určuje kompetencie výkonnej moci a právomoci federálnych súdov sú definované v Článku III.¹²² 10. dodatok Ústavy stanovuje, že všetky právomoci, ktoré nie sú výslovne zverené federálnej vláde ani zakázané štátom prináležia jednotlivým štátom alebo ľudu.¹²³

Táto rovnováha sa odráža aj v procese prezidentských volieb, v ktorom štáty disponujú významnými právomocami. Prezident Spojených štátov nie je volený priamo občanmi, ale prostredníctvom systému Electoral College, ktorý bol vytvorený ako kompromis medzi priamou voľbou a voľbou v Kongrese.¹²⁴ Jednotlivé štáty si pritom vďaka svojej právomoci vyplývajúcej z Článku II, Sekcie 1 Ústavy samostatne určujú spôsob výberu svojich voliteľov.¹²⁵

Vplyv NPVIC na federálnu rovnováhu je predmetom intenzívnych diskusií a názory na túto otázku sa líšia. Kritici iniciatívy často tvrdia, že zavedenie kompaktu by federálnu

¹²² NATIONAL ARCHIVES (n.d.). *The Constitution of the United States: A Transcription*. [online] Dostupné z: <https://www.archives.gov/founding-docs/constitution-transcript>

¹²³ LIBRARY OF CONGRESS (n.d.). *Amendment X: Reserved Powers of the States and the People*.

Constitution Annotated [online]. Dostupné z: <https://constitution.congress.gov/constitution/amendment-10/>

¹²⁴ NATIONAL ARCHIVES (n.d.). Cit. d.

¹²⁵ NATIONAL ARCHIVES (n.d.). Cit. d.

rovnováhu narušilo, naopak jej obhajcovia zastávajú opačný názor. Jedným z argumentov, ktorý rozvíja Norman Williams je, že zavedením kompaktu by došlo k zmene volebného mechanizmu, ktorá by teoreticky mohla byť presadená štátmi reprezentujúcimi menšinu celkovej populácie. Keďže by sa obišla potreba celonárodného konsenzu, ktorý je vyžadovaný pri ústavných zmenách, mohlo by ísť o narušenie federálnych princípov. Kritici tiež upozorňujú na riziko uprednostňovania veľkých miest na úkor menších regiónov a varujú pred zásadnou zmenou základného princípu prezidentskej voľby bez formálneho prijatia ústavnej zmeny. Podľa odporcov kompaktu je to v konflikte s federálnym nastavením USA. V súčasnosti zohrávajú jednotlivé štáty kľúčovú úlohu v procese voľby prezidenta, keďže fungujú ako samostatné entity. Po prijatí iniciatívy by podľa nich štáty prišli o túto rozhodujúcu úlohu čím by sa narušil federálny charakter volieb.¹²⁶

Na druhej strane zástancovia NPVIC tvrdia, že kompakt je plne v súlade s princípmi federalizmu. Argumentujú, že štáty len využívajú svoju ústavou garantovanú právomoc rozhodovať o spôsobe výberu voliteľov a keďže štáty konajú v rámci svojich právomocí, federalizmus zostáva zachovaný. Taktiež by naďalej fungoval systém Electoral College, pričom by sa len zmenil spôsob, akým členské štáty prerozdeľujú svoje voliteľské hlasy. Kompakt podľa nich nezasahuje ani do rozsahu moci jednotlivých štátov, keďže štáty len využívajú právomoc, ktorou už v súčasnosti disponujú. Podľa jeho autorov sa kompakt snaží zabezpečiť rovnosť hlasov naprieč celými Spojenými štátmi, pričom zdôrazňujú, že vychádza z existujúceho federálneho systému a neusiluje o zmenu rovnováhy moci.¹²⁷

Federalizmus Spojených štátov amerických je založený na udržiavaní mocenskej rovnováhy medzi federálnou vládou a vládami jednotlivých štátov, pričom táto štruktúra sa odzrkadľuje aj v procese prezidentskej voľby. Ako už bolo spomenuté, jednotlivé štáty pri voľbe prezidenta využívajú svoju právomoc rozhodovať o spôsobe výberu voliteľov. Napriek tejto právomoci sa však názory na iniciatívu NPVIC výrazne rozchádzajú. Odporcovia tvrdia, že jej zavedenie by narušilo federálne princípy odstránením úlohy štátov v procese volieb, prípadne by znamenalo zásah bez prijatia bez ústavnej zmeny. Naopak, zástancovia iniciatívy zastávajú názor, že NPVIC je plne v súlade s platnými federálnymi princípmi a svojím fungovaním do nich nijako nezasahuje.

V súčasnosti majú štáty plnú autonómiu rozhodovať, akým spôsobom a na základe akých kritérií budú prerozdeľovať voliteľov svojho štátu. V hypotetickom scenári aktivácie NPVIC

¹²⁶ WILLIAMS, Norman R. (2011). Cit. d.

¹²⁷ KOZA, John R. et al. (2024). Cit. d.

by štáty túto právomoc naďalej vykonávali, pričom členské štáty kompaktu by sa riadili pravidlami, ktoré si samy legislatívne schválili. Z toho vyplýva, že po prijatí kompaktu by štátna autonómia zostala zachovaná.

Napriek komplexnosti diskusií o súlade iniciatívy s princípmi amerického federalizmu by pri jeho aktivácii pravdepodobne vznikli súdne spory a otázka jej ústavnosti by bola predmetom rozhodovania federálnych súdov. Analýza ukazuje, že pri hypotetickom scenári aktivácie NPVIC by boli základné princípy amerického federalizmu formálne rešpektované, keďže vyplývajú z ústavou garantovaných právomocí jednotlivých štátov. Nepriamo by však mohlo dôjsť k oslabeniu tradičného vnímania federálnej rovnováhy, keďže vplyv štátov v procese prezidentskej voľby by bol v praxi oslabený. Hodnotenie súladu iniciatívy s princípmi federalizmu by tak záviselo od interpretačného rámca, ktorý by prijali federálne súdy.

Záver

Stanoveným cieľom práce bolo analyzovať potenciálne dopady, ktoré by malo zavedenie iniciatívy National Popular Vote Interstate Compact na fungovanie federálneho systému Spojených štátov amerických, deľbu moci medzi jednotlivé štáty a federálnu vládu a taktiež na samotný proces prezidentskej voľby. Na zodpovedanie výskumnej otázky boli využité viaceré metódy. Prostredníctvom deskripcie bol predstavený historický vývoj a aktuálne fungovanie volebného systému Spojených štátov, ako aj koncept, základné fungovanie a právny rámec iniciatívy NPVIC. Komparácia umožnila porovnanie volebných výsledkov vybraných historických volieb s hypotetickými scenármi pri aplikácii NPVIC. Metódou procesného trasovania boli predstavené legislatívne postupy a kontext prijímania, či odmietnutia iniciatívy v konkrétnych štátoch a prípadová štúdia zameraná na hypotetický scenár aktivácie NPVIC poskytla priestor na zhodnotenie potenciálnych dopadov iniciatívy na princípy amerického federalizmu.

Výsledky analýzy ukazujú, že zavedenie iniciatívy by mohlo zásadne ovplyvniť spôsob voľby prezidenta v Spojených štátoch amerických. Na konkrétnych príkladoch volieb z rokov 2000 a 2016 bolo možné ilustrovať, že v prípade aplikácie NPVIC by bol výsledok prezidentských volieb odlišný, pričom víťazom volieb a teda prezidentom by sa stal kandidát, ktorý získal väčšinu ľudových hlasov a nie len väčšinu hlasov v Electoral College. Proces prijímania kompaktu v jednotlivých štátoch priniesol zistenie, že jeho úspech má úzku súvislosť s prevládajúcou politickou orientáciou v danom štáte a do veľkej miery jeho úspešnosť ovplyvňujú aj špecifiká prítomných legislatívnych mechanizmov. Analýza potenciálnych dopadov NPVIC na americký federalizmus odhalila, že napriek formálnemu zachovaniu autonómie jednotlivých štátov by prijatie iniciatívy mohlo ovplyvniť tradičné vnímanie mocenskej rovnováhy medzi federálnou vládou a jednotlivými štátmi, predovšetkým v kontexte prezidentských volieb.

Pri spracovaní témy bolo potrebné pracovať s hypotetickým scenárom aktivácie National Popular Vote Interstate Compact. Výsledky analýzy vychádzajú nielen z predpokladu samotnej aktivácie kompaktu, ale aj zo stability procesu prezidentskej voľby a federálneho systému, na ktorom autori svoj návrh kompaktu zakladajú. Reálny dopad iniciatívy na volebný proces a federálne usporiadanie Spojených štátov by závisel od viacerých faktorov, vrátane prípadných rozhodnutí federálnych súdov.

Téma iniciatívy National Popular Vote Interstate Compact v Spojených štátoch zostáva naďalej aktuálna v rámci odborných politických diskusií. Vzhľadom na pokračujúce snahy o prijatie iniciatívy vo viacerých štátoch a nárast polarizácie politickej scény možno predpokladať, že otázky súvisiace s reformou volebného systému budú aj naďalej súčasťou politického prostredia v Spojených štátoch amerických.

Summary

The aim of this thesis was to analyze potential impacts that the implementation of the National Popular Vote Interstate Compact initiative would have on the functioning of the federal system of the United States of America, the distribution of power between the individual states and the federal government, as well as on the presidential election process itself. Several methods were used to address the research question. The historical development and the current functioning of the electoral system of the United States, along with the concept, basic operation, and the legal framework of the NPVIC initiative were all introduced by means of description. Comparative analysis enabled a comparison of the results of selected historical elections with hypothetical scenarios under the application of the NPVIC. Using the method of process tracing, the legislative procedures and the context of adoption or rejection of the initiative in specific states were examined. A case study focused on a hypothetical scenario of the activation of NPVIC allowed for the evaluation of the potential impacts of the initiative on the principles of American federalism.

Results of the analysis demonstrate that the implementation of the initiative could fundamentally influence the presidential election process in the United States of America. Using the specific examples of the 2000 and 2016 elections, it was possible to illustrate that if the NPVIC had been applied, the outcomes of the presidential elections would have been different, as the winner and thus the president would have been the candidate who secured the majority of the popular vote, rather than the majority of the Electoral College votes. The compact's implementation process in various states revealed that its success is closely linked to the prevailing political orientation within each state, and that its effectiveness is largely influenced by the specific legislative mechanisms in place. The analysis of the potential impacts of the NPVIC on American federalism revealed that, despite the formal preservation of state autonomy, the implementation of the initiative might affect the traditional perception of the balance of power between the federal government and the individual states, particularly in the context of presidential elections.

While addressing the topic, it was necessary to work with a hypothetical scenario involving the activation of the National Popular Vote Interstate Compact. The analysis outcomes are based not only on the assumption of the compact's activation itself but also on the stability of the presidential election process and the federal system on which the authors of the compact premise their proposal. The actual impact of the initiative on the electoral process

and the federal arrangement of the United States would depend on multiple factors, including potential rulings by federal courts.

The issue of the National Popular Vote Interstate Compact remains a subject of ongoing scholarly and political debate in the United States. Given the continuing efforts to adopt the initiative in several states and the rising polarization of the political landscape, it is likely that questions surrounding electoral reform will remain a part of the U.S. political discourse.

Použitá literatura

BENNETT, Robert W. (2001). Popular election of the President without a constitutional amendment. *Green Bag*, vol. 4, no. 3.

BRENNAN CENTER FOR JUSTICE. (2023). *The Electoral College, Explained* [online]. Dostupné z: <https://www.brennancenter.org/our-work/research-reports/electoral-college-explained>.

BYAS, Steve. (2021). The Electoral College: Its Purpose, History, and Challenges. *The New American*, vol. 37, no. 1, s. 33–37. ISSN 0885-6540.

COLORADO LEGISLATIVE COUNCIL (2020). *Ballot Information Booklet (Blue Book) for the 2020 General Election*. [online] Dostupné z: https://leg.colorado.gov/sites/default/files/blue_book_english_for_web_2020_1.pdf

COLORADO SECRETARY OF STATE (2020). *Official Results: 2020 General Election - Proposition 113*. [online] Dostupné z: <https://results.enr.clarityelections.com/CO/105975/web.264614/#/detail/1126>

CONGRESS.GOV. (n.d.). *U.S. Constitution – Twelfth Amendment*. [online]. Dostupné z: <https://constitution.congress.gov/constitution/amendment-12/>.

CONGRESSIONAL RESEARCH SERVICE (n.d.). *Article I, Section 10, Clause 3: Consent of Congress to Interstate Compacts*. Constitution Annotated. Dostupné z: https://constitution.congress.gov/browse/essay/artI-S10-C3-3-1/ALDE_00013531/

CONGRESSIONAL RESEARCH SERVICE. (2005). *The Electoral College: Reform Proposals in the 108th Congress*. RL32612. Dostupné z: <https://www.everycrsreport.com/reports/RL32612.html>

CONGRESSIONAL RESEARCH SERVICE. (2007). *The Electoral College: Reform Proposals in the 109th Congress*. Congressional Research Service, RL32831. Dostupné z: <https://www.everycrsreport.com/reports/RL32831.html>

COUNCIL OF STATE GOVERNMENTS (n.d.). *National Center for Interstate Compacts Database*. [online] Dostupné z: <https://compacts.csg.org/database/>

DEMOCRACY DOCKET (2024). *2024 Litigation Report*. [online] Dostupné z: <https://www.democracydocket.com/analysis/2024-litigation-report/>

DRAKE, Ian J. (2014). *Federal Roadblocks: The Constitution and the National Popular Vote Interstate Compact*. Publius: The Journal of Federalism, vol. 44, no. 4.

EDWARDS, George C. III (2019). *Why the Electoral College Is Bad for America*. 3rd ed. Yale University Press, New Haven. ISBN 978-0-300-24124-1.

FAIRVOTE. (n.d.). *How the Electoral College Became r-Take-All*. [online]. Dostupné z: <https://fairvote.org/how-the-electoral-college-became-winner-take-all/>.

FARRAND, Max. (1911). *The Records of the Federal Convention of 1787, Vol. 2*. New Haven: Yale University Press. Dostupné z: <https://oll.libertyfund.org/titles/farrand-the-records-of-the-federal-convention-of-1787-vol-2>.

FEDERAL ELECTION COMMISSION (2001). *Federal Elections 2000: Election Results for the U.S. President, the U.S. Senate and the U.S. House of Representatives*. [online] Dostupné z: <https://www.fec.gov/resources/cms-content/documents/federaelections00.pdf>

- FEDERAL ELECTION COMMISSION (2017). *Federal Elections 2016: Election Results for the U.S. President, the U.S. Senate and the U.S. House of Representatives*. [online] Dostupné z: <https://www.fec.gov/resources/cms-content/documents/federalections2016.pdf>
- FEERICK, John D. (1968). The Electoral College: Why It Was Created. *American Bar Association Journal*, vol. 54, no. 3, s. 249–255. ISSN 0747-0088.
- HARDAWAY, Robert M. (2019). *Saving the Electoral College: Why the National Popular Vote Would Undermine Democracy*. Praeger, Santa Barbara. ISBN 9798216010951.
- KOZA, John R. et al. (2013). *Every Vote Equal: A State-Based Plan for Electing the President by National Popular Vote*. 4th ed. Los Altos: National Popular Vote Press. ISBN 978-0-9790107-3-6.
- KOZA, John R. et al. (2024). *Every Vote Equal: A State-Based Plan for Electing the President by National Popular Vote*. 5th ed. Los Altos: National Popular Vote Press. ISBN 978-0-9790107-4-3.
- LEIP, David. (n.d.). *2016 Presidential General Election Results*. U.S. Election Atlas [online]. Dostupné z: <https://uselectionatlas.org/RESULTS/national.php?year=2016&type=pres&f=0>.
- LIBRARY OF CONGRESS (n.d.). *Amendment X: Reserved Powers of the States and the People*. Constitution Annotated [online]. Dostupné z: <https://constitution.congress.gov/constitution/amendment-10/>
- LIBRARY OF CONGRESS (n.d.). *Article I, Section 10, Clause 1: Impairments of Contracts Clause*. Constitution Annotated [online]. Dostupné z: https://constitution.congress.gov/browse/essay/artI-S10-C1-6-1/ALDE_00013037/
- LIBRARY OF CONGRESS. (n.d.). *Article I, Section 1, Clause 3: The Great Compromise*. Constitution Annotated [online]. Dostupné z: https://constitution.congress.gov/browse/essay/artI-S1-2-3/ALDE_00001313/.
- MICHIGAN LEGISLATURE (2008). *House Bill 6610 (2008): National Popular Vote*. [online] Dostupné z: <https://legislature.mi.gov/Bills/Bill?ObjectName=2008-HB-6610>
- MORLEY, Michael T. (2020). *The Framers' Inadvertent Gift: The Electoral College and the Constitutional Infirmities of the National Popular Vote Compact*. *Harvard Law & Policy Review*, vol. 15, no. 1.
- NATIONAL ARCHIVES (n.d.). *The Constitution of the United States: A Transcription*. [online] Dostupné z: <https://www.archives.gov/founding-docs/constitution-transcript>
- NATIONAL ARCHIVES. (n.d.). *1788-89 Electoral College Results*. National Archives [online]. Dostupné z: <https://www.archives.gov/electoral-college/1788>
- NATIONAL ARCHIVES. (n.d.). *1800 Electoral College Results*. [online]. Dostupné z: <https://www.archives.gov/electoral-college/1800>.
- NATIONAL ARCHIVES. (n.d.). *Historical Overview of the Electoral College*. [online]. Dostupné z: <https://www.archives.gov/electoral-college/history>.
- NATIONAL CONFERENCE OF STATE LEGISLATURES (n.d.). *Initiative and Referendum Processes*. [online] Dostupné z: <https://www.ncsl.org/elections-and-campaigns/initiative-and-referendum-processes>

NATIONAL CONSTITUTION CENTER. (n.d.). *Amendment XXIII: Presidential Vote for District of Columbia*. [online]. Dostupné z: <https://constitutioncenter.org/the-constitution/amendments/amendment-xxiii/interpretations/155>.

NATIONAL CONSTITUTION CENTER. (n.d.). *Article II, Section 1, Clauses 2 and 3*. [online]. Dostupné z: <https://constitutioncenter.org/the-constitution/articles/article-ii/clauses/350#article-ii-section-1-clauses-2-and-3-by-james-ceaser-and-jamin-raskin>.

NATIONAL CONSTITUTION CENTER. (n.d.). *Interpretation: The Twelfth Amendment*. [online]. Dostupné z: <https://constitutioncenter.org/the-constitution/amendments/amendment-xii/interpretations/171>.

Zoznam príloh

Príloha č. 1: Výsledky prezidentských volieb v roku 2000 a hypotetický výsledok pri platnosti NPVIC (tabuľka)

Príloha č. 2: Výsledky prezidentských volieb v roku 2016 a hypotetický výsledok pri platnosti NPVIC (tabuľka)